

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย

WELL - BEING OF THE PEOPLE IN THE UPPER MIDDLE PART
OF THAILAND

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คุณาสวรรค์เวช
ผศ.ลือพงษ์ ลือนาม

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2554
สาขาวิทยาศาสตร์เกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย

WELL - BEING OF THE PEOPLE IN THE UPPER MIDDLE PART
OF THAILAND

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คุหาสวรรค์เวช
ผศ.ลือพงษ์ ลือนาม

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2554
สาขาวิทยาศาสตร์เกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

L/603575

ชื่อโครงการวิจัย (ภาษาไทย) ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย
(ภาษาอังกฤษ) WELL - BEING OF THE PEOPLE IN THE UPPER MIDDLE PART OF THAILAND

ได้รับเงินอุดหนุนจาก งบประมาณแผ่นดิน
ประจำปี 2554 จำนวนเงิน 290,000 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ ตุลาคม 2553 ถึง กันยายน 2554

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช ผู้ดำเนินการวิจัย

สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หมายเลขโทรศัพท์ 02-3298520

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข 2) ศึกษาความอยู่ดีมีสุข 3) เปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุข และ 4) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุข ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน 8 จังหวัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structure Interview) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 ครั้วเรือน มีผลการศึกษาดังนี้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 33.45 ปี ศึกษาในระดับปริญญาตรี มีสถานภาพสมรส โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 23,484.62 บาท/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 19.56 ปี

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 11 ด้าน พบว่า 1) ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุขเพราะสมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) ด้านความรู้และการศึกษา ส่วนใหญ่เขียน/อ่านได้และได้รับการศึกษาภาคบังคับ 3) ด้านชีวิตการทำงาน ส่วนใหญ่มีงานทำอย่างต่อเนื่อง มีรายได้สม่ำเสมอ 4) ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ครั้วเรือนที่ไม่มีภาวะหนี้สินมีมากกว่าครั้วเรือนที่มีภาวะหนี้สินเพียงเล็กน้อย 5) ด้านสุขภาพและสุขอนามัย ส่วนใหญ่มีอาหาร มีเครื่องนุ่งห่มและมีน้ำใช้เพียงพอ มีการตรวจสุขภาพประจำปีละหนึ่งครั้ง 6) ด้านสภาพแวดล้อม ประเด็นที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยวและเป็นบ้านของตนเอง ประเด็นสิ่งแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย มีปัญหาเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและฝุ่นละออง ประเด็นสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้และมีโทรทัศน์ 7) ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ประเด็นสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่ปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำท่วม ประเด็นปัญหาที่ชุมชนประสบในรอบปีที่ผ่านมา

ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการทะเลาะวิวาทและการลักขโมย 8) ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ไม่เป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ 9) ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ ส่วนใหญ่เชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่น การทำกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้มีความสุข 10) ด้านปัจจัยภายในจิตใจ ส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์ 11) ด้านความสุข ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบัน มีความอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว

ส่วนระดับความอยู่ดีมีสุขโดยภาพรวมประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนมีความสุขอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.73 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความอยู่ดีมีสุขโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ช่วงอายุ กลุ่มรายได้ มีความอยู่ดีมีสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขส่วนใหญ่เป็นเรื่องน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน และการลักขโมย

ABSTRACT

The objectives of the well-being of the population in the Upper Middle Part of Thailand studies are 1) To Develop the index, composition and indicator of the well-being 2) To study the well-being 3) To compare the well-being and 4) To study the problems and obstacles that has an influence on the well-being. The sample population from 8 Upper Middle Provinces of Thailand is used in this study. The structure interview is used as a method to gather information from a sample group of 382 households.

Most sample populations are on average 33.45 year old married men, who graduated with a Bachelor degree and have on average 4 members in the family. The average household income is 23,484.62 Baht/month and has been living in the community for 19.56 years on average.

From this study, 11 well-being indexes are developed and found that : 1) Population and home side: People have a well-being because the family members help each other. 2) Knowledge and educational side: Most people can write/read and get compulsory education. 3) Working life side: Most people have work continuously and have a regular income. 4) Income and income distribution side: Amount of Households without debt is slightly more than one with debt. 5) Health and Sanitation side: Most population has adequate food, clothes and a water supply, and also get an annual health check up, once a year. 6) Environmental side: Issue of inhabitant found that most of the population lives in their own detached house. Issue of the house environment found that there is a problem with pollution and dust. Issue of facilities found that most population has electricity and television. 7) Living conditions in community side: Issue of the environment found that last year most population has to face flooding problems and the year after they has to face quarrel and stealing problems. 8) Government sector management side: Most of the population is not involved in the working process and validation process or being member/committee of the government sector. 9) Culture and belief side: Most population believes in helping other people and participating in religious activities, which gives them the happiness. 10) Psychological factor side: Most of the population has sympathy when see other people's distress. 11) Happiness side: Most of the population is satisfied with their current situation and they feel safe when they are with their family.

In conclusion, the average overall level of well-being of the population in the Upper Middle Part of Thailand is 3.73. The comparison of the well-being value according to the individual characteristics found that sex, age, and average income has no influence in the well-being value. However, characteristics such as education background, occupation and house ownership have influenced the different in the well-being value with a statistical significant at 0.05. The problems and obstacles, which have influence on the well-being value, are mainly flood during rainy season and stealing issues

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

งานวิจัยเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย ผู้วิจัยต้องการพัฒนาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่เหมาะสมสำหรับการวัดระดับความอยู่ดีมีสุข และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน พร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เนื่องจากปัจจุบันภาคกลางตอนบนเป็นจังหวัดที่มีลักษณะพื้นที่เป็นทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสักไหลผ่านหลายจังหวัดทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก บางพื้นที่ยังคงประสบปัญหาภัยแล้ง และบางจังหวัดที่สภาพเป็นชุมชนเมืองมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างถิ่น ทำให้มีประชากรแฝงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาด้านการจราจร อุบัติเหตุทางการจราจร ขาดหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีประชากรวัยสูงอายุจำนวนมากทำให้มีการหารายได้น้อย

นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในจังหวัดภาคกลางตอนบน ซึ่งยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำการศึกษาในภาพรวมมาก่อน ทำให้ผู้วิจัยต้องการทราบถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในจังหวัดภาคกลางตอนบนว่ามีลักษณะอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไป

ผศ.ดร.สมศักดิ์ คุหาสวรรค์เวช
พฤษภาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ (Introduction).....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร (Review of Related Literature).....	7
ความหมายและแนวคิดของความอยู่ดีมีสุข.....	7
ความหมายและความสำคัญของดัชนีชี้วัด.....	10
ดัชนีชี้วัด องค์ประกอบและตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข.....	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
บทที่ 3 วิธีการวิจัย (Research Methodologies).....	23
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	23
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
การดำเนินการวิจัย.....	27
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	27
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล (Finding and Results).....	29
ส่วนที่ 1 ดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข.....	29
ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน.....	33
ส่วนที่ 3 ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน.....	38
ส่วนที่ 4 ระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน.....	55
ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน.....	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน.....	63
วิจารณ์ผล.....	64
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation).....	66
สรุปผลการศึกษา.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	71
เอกสารอ้างอิง (Bibliography).....	73
ภาคผนวก.....	76

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	15
ตารางที่ 2.2	18
ตารางที่ 3.1	24
ตารางที่ 4.1	31
ตารางที่ 4.2	32
ตารางที่ 4.3	34
ตารางที่ 4.4	38
ตารางที่ 4.5	39
ตารางที่ 4.6	40
ตารางที่ 4.7	41
ตารางที่ 4.8	43
ตารางที่ 4.9	44
ตารางที่ 4.10	46
ตารางที่ 4.11	47
ตารางที่ 4.12	47
ตารางที่ 4.13	49
ตารางที่ 4.14	50
ตารางที่ 4.15	53
ตารางที่ 4.16	54
ตารางที่ 4.17	55
ตารางที่ 4.18	56
ตารางที่ 4.19	57

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.20	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามช่วงอายุ.....	58
ตารางที่ 4.21	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามช่วงอายุ.....	58
ตารางที่ 4.22	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	59
ตารางที่ 4.23	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา.....	59
ตารางที่ 4.24	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามอาชีพหลัก.....	60
ตารางที่ 4.25	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามอาชีพหลัก.....	61
ตารางที่ 4.26	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามการถือครองในที่อยู่อาศัย.....	62
ตารางที่ 4.27	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีสุขของ ประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามการถือครองในที่อยู่ อาศัย.....	62
ตารางที่ 4.28	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามกลุ่มรายได้	62
ตารางที่ 4.29	แสดงปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ ภาคกลางตอนบน.....	63
ตารางที่ 4.30	แสดงข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างภาวะความอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ภาค กลางตอนบน.....	63

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุข.....	หน้า 18
--	------------

บทที่ 1

บทนำ

(Introduction)

1. ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาหรือความเจริญเป็นสิ่งที่ยั่งยืนและพยายามหาหนทาง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายด้วยแนวทางและวิถีทางต่างๆ ตามระบบความคิดความเชื่อและปรัชญาที่เรียกว่า “กระบวนทัศน์พัฒนา (Paradigm)” ที่ปรากฏอยู่ในสังคมนั้น ภายใต้กระบวนทัศน์การพัฒนาแบบหนึ่งย่อมมีอิทธิพลในการกำหนดอุดมการณ์ เป้าหมาย แนวทาง รวมถึงนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนา อันมีผลสืบเนื่องถึงวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นคนหรือมนุษย์จึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา คือ การส่งเสริมให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี (Good-life) มีความเป็นอยู่ที่มีสุข (Well-being) ไม่ว่าจะเป็นด้านความเจริญทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันของประชาชน รวมทั้งด้านการส่งเสริมให้มีร่างกายที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสภาพจิตใจที่ดีล้วนแต่เป็นประเด็นที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นทั้งสิ้น หากประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้วย่อมจะมีความสามารถในการพัฒนาทั้งตัวเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่าหรือเกิดประโยชน์สูงสุด ปัญหาต่างๆ ในสังคมก็จะลดลงหรือหมดไปได้ (Harland, 1972)

จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีภายใต้การพัฒนาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน “วิกฤตการณ์” ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ชุมชนทุกระดับตั้งแต่ท้องถิ่นถึงระดับประเทศแม้กระทั่งระดับโลกต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาต่างๆ ของสังคมได้ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ นับจากอดีตสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรมได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมอุตสาหกรรมเพื่อขยายผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศในแง่ของเศรษฐกิจ โดยมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมโดยอาศัยทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรมขาดความเชื่อมโยงระหว่างกัน เกษตรกรรมตกอยู่ในสภาวะล้มหลัง อ่อนแอ ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน ขาดแคลนเงินออม เกิดภาวะหนี้สิน การพัฒนาเศรษฐกิจไม่สมดุลกับการพัฒนาสังคม มีการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเปลือง ทำให้ชุมชนในชนบทต้องสูญเสียสภาพแวดล้อม เกิดปัญหาความยากจนและพึ่งตนเองไม่ได้ (ศศิพร ปาณิกบุตร, 2544) จากวิกฤตการณ์ดังกล่าวที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ส่งผลกระทบต่อร้ายแรงไปสู่ประชาชนเกือบทุกระดับของสังคมไทย โดยเฉพาะผู้ที่ยากจนจะได้รับผลกระทบมากที่สุด ก่อให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตและเลี้ยงชีพตนเอง (กรมการปกครอง, 2541)

วิกฤตการณ์ เหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาศีลธรรมตกต่ำหรือปัญหาสังคมอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ คือ การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ลำบากยากแค้นมากขึ้น ขาดความมั่นคงในอาชีพรายได้ สุขภาพจิตตกต่ำ ผู้คนในประเทศต้องอดออม อดทนต่อภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ด้วยกันทั้งสิ้น (กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม, 2543)

ด้วยเหตุนี้ความอยู่ดีมีสุขจึงเป็นแนวคิดของการพัฒนา ที่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นในการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) โดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาประเทศโดยหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนและยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาซึ่งในอดีตเคยเชื่อกันว่าความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะช่วยสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับคนได้ แต่ในวันนี้ข้อเท็จจริงได้พิสูจน์ให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวนั้น ก่อให้เกิดการเสียสมดุลในสิ่งสำคัญบางอย่างไปและไม่สามารถนำพาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จากแนวคิดดังกล่าวแนวโน้มการพัฒนาจึงให้ความสนใจกับการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของคน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตลอดจนมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สะท้อนแนวคิดการพัฒนาเพื่อ “ความอยู่ดีมีสุข” ของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ซึ่งในปัจจุบันการพัฒนาประเทศอยู่ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยได้ัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของแผนฯ พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551) จากแนวทางปฏิบัติที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศข้างต้นที่เน้นการให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความสุขอยู่ดีมีสุข ซึ่งความอยู่ดีมีสุขหมายถึงการมีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำอย่างทั่วถึง มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวอบอุ่นมั่นคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ (สำนักงานสนับสนุนและพัฒนากการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ, 2547) จากความหมายดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า ความอยู่ดีมีสุข จำเป็นต้องครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายในลักษณะบูรณาการและจะต้องดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้การพัฒนาบังเกิดผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นความอยู่ดีมีสุขจึงเป็นมวลรวมของหลายองค์ประกอบ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม สภาวะแวดล้อม ความเข้มแข็งของชุมชนและธรรมาภิบาลที่มีการพัฒนาไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่องและเป็นองค์รวมสามารถก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

แต่จากสถานการณ์และแนวโน้มของสังคมในภาพรวมนั้นพบว่า คนไทยสามารถเข้าถึงหลักประกันสุขภาพทุกรูปแบบถึงร้อยละ 96.5 ของประชากรทั้งประเทศ แต่ยังมีปัญหาการเจ็บป่วยด้วยโรคและสาเหตุป้องกันได้โดยเฉพาะโรคหัวใจ โรคเครียด อุบัติเหตุจากการจราจรทางบกที่ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น ส่วนด้านการศึกษาคนไทยทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาในเชิงปริมาณเพิ่มสูงขึ้น แต่คุณภาพการศึกษายังเป็นปัญหา เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนยังไม่สามารถสอนให้รู้จักคิดวิเคราะห์และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับการพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมมีความก้าวหน้ามากขึ้น โดยขยายความคุ้มครองรวมถึงลูกจ้างที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป และกรณีว่างงานทำให้ระบบประกันสังคมให้ความคุ้มครองประชาชนกว่าร้อยละ 20 ของกำลังแรงงาน แต่ยังไม่ครอบคลุมแรงงานที่อยู่นอกระบบอีกกว่าร้อยละ 70 ของกำลังแรงงานทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

นอกจากสภาพการณ์ดังกล่าวแล้ว ท่ามกลางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบันซึ่งจุดชนวนมาจากประเทศที่พัฒนาและลามไปทั่วโลกอยู่ในขณะนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจดังกล่าว รัฐบาลปัจจุบันจึงได้มีนโยบายจัดตั้ง “โครงการชุมชนพอเพียง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระดับชุมชนภายใต้แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 82,000 ชุมชนทั่วประเทศ ภายใต้งบประมาณ 21,200 ล้านบาท โดยวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ไม่ใช่ GDP หรือรายได้ประชาชาติ ซึ่งไม่ได้สะท้อนความเป็นอยู่และความสุขในการดำรงชีวิตของคนทั้งประเทศอย่างแท้จริง แต่เป็นความสุขมวลรวมชุมชน (Gross Community Happiness - GCH) ที่ดูจากความพออยู่ พอกิน พอใช้ (โอเคเนชั่น, 2552) หลักการสำคัญของนโยบายชุมชนพอเพียง จะเน้นการสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการพึ่งตนเองให้ประชาชนเกิดความต้องการที่มาจากภายในตัวเอง ในการอยากดูแลตนเองและอยากทำในสิ่งที่ต้องการด้วยตนเอง โดยไม่ได้มาจากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กำกับบงการให้ทำ แต่เป็นการนำเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้านมาปรับใช้ คือ ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อให้แต่ละบุคคลพิจารณาว่าชุมชนของตนเองมีความสามารถเท่าไรและมีความปรารถนาที่จะทำให้ชุมชนของตนเองมีความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างไรที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เช่นนี้จะขยายผลกว้างออกไปจนทำให้แต่ละชุมชนเข้าใจตนเองมากขึ้น โดยรัฐและจังหวัดจะเป็น

พี่เลี้ยง โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและยึดหลักการจัดการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (กมลพร กัลยาณมิตร, 2551)

จากนโยบายดังกล่าวจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี ได้ใช้กรอบยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของจังหวัดในการดำเนินการโดยยึดคนเป็นหลัก มุ่งให้ประชาชนและครอบครัวสามารถพึ่งตนเอง ใช้กลไกชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน ภายใต้ระบบข้อมูลที่ชุมชนต้องคิดจัดทำขึ้นเอง โดยการสนับสนุนของจังหวัดและส่วนกลางปรับระบบเพื่อเอื้อให้จังหวัดสามารถสะท้อนความต้องการชุมชนมายังกระทรวงที่เกี่ยวข้อง มีจุดเน้นและกลุ่มเป้าหมายอยู่ที่กิจกรรมและโครงการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถบริหารจัดการได้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ ในการวางแผนและกำหนดโครงการ และหากชุมชนใดมีความพร้อมและสมัครใจให้จัดทำเป็นแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยมีแผนงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ คือ สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนและครอบครัว และการประกอบอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร สนับสนุนกิจกรรมใน 3 ระดับตามศักยภาพชุมชน โดยขั้นต้นเน้นการผลิตเพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย ขั้นกลางเน้นการถนอมอาหาร การแปรรูป เพื่อตลาดในชุมชน และขั้นสูงเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น/ชุมชนที่มีศักยภาพ และมีเส้นทางด้านการตลาด เน้นการอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ดินและป่าไม้ ตามแนวพระราชดำริ เน้นการสงเคราะห์ในระดับครอบครัวตามความเป็นจริงในพื้นที่อย่างทันเหตุการณ์ เน้นการบริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน ครอบคลุมทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา การฝึกอบรมอาชีพ และการอำนวยความสะดวกอื่นๆ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เช่น การมาติดต่อจังหวัด/อำเภอ/หน่วยการปกครองท้องถิ่นของประชาชน

ปัจจุบันภาคกลางตอนบน เป็นจังหวัดที่มีลักษณะพื้นที่เป็นทั้งชุมชนเมืองและชุมชนชนบท สภาพพื้นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำไหลผ่านหลายสาย ซึ่งจากภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มประสบปัญหาอุทกภัย มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านหลายจังหวัดทำให้เกิดปัญหาอุทกภัยซ้ำซาก บางพื้นที่ยังคงประสบปัญหาภัยแล้ง นอกจากนี้บางจังหวัดที่สภาพเป็นชุมชนเมืองมีการเคลื่อนย้ายแรงงานต่างถิ่น/ต่างจังหวัด ทำให้มีประชากรแฝงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรม ประชาชนขาดจิตสำนึก ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ต้นทุนค่าแรงงานในการผลิตสูงกว่าภูมิภาคอื่น รายได้จากการท่องเที่ยวยังต่ำเนื่องจากนักท่องเที่ยวมาพักผ่อนน้อยเพราะอยู่ใกล้กรุงเทพฯ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต ก่อให้เกิดปัญหาการบริการสาธารณสุขปฐมภูมิและสาธารณสุขทุติยภูมิ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม (ขยะ น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ แผ่นดินทรุด) ปัญหาด้านการจราจร/อุบัติเหตุทางการจราจร ขาดหลักสูตรการศึกษาที่สอดคล้องและตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีประชากรวัยสูงอายุจำนวนมากทำให้มีการหารายได้น้อย

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความต้องการศึกษา ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในจังหวัดภาคกลางตอนบน ซึ่งยังไม่เคยมีผู้ใดได้ทำการศึกษาในภาพรวมมาก่อน และต้องการทราบถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในจังหวัดภาคกลางตอนบนว่ามีลักษณะอย่างไร ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้างนี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแผนงาน/โครงการและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาความอยู่ดีมีสุขให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนและพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่เหมาะสมสำหรับการวัดระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
2. เพื่อศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
3. เพื่อเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อในการวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนาความอยู่ดีมีสุข ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกผลสำเร็จของงานวิจัยที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. ได้ดัชนีชี้วัด องค์ประกอบและตัวชี้วัด ความอยู่ดีมีสุขที่เหมาะสมกับการวัดระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
2. นำผลความอยู่ดีมีสุขที่ได้ ไปใช้ในการวางแผน การดำเนินงานพัฒนาเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ในพื้นที่ภาคกลางตอนบนทั้ง 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรีและลพบุรี
3. ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำและพัฒนาดัชนี องค์ประกอบ และตัวชี้วัด ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป โดยหน่วยงานที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางตอนบน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่เป้าหมายที่จะทำการศึกษาคือ จังหวัดที่อยู่ในภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี ซึ่งภาคกลางตอนบนเป็นภาคที่มีสภาพทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนาและเพาะปลูกพืชต่าง ๆ ตั้งอยู่บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำป่าสัก ความเป็นที่ชุมนุมชนเมืองและชนบท

6. นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ความอยู่ดีมีสุข หมายถึง ความสุขกายและความสุขใจของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนที่ได้รับการตอบสนองต่อสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่พึงจะได้รับ ประกอบด้วย 11 ด้าน ได้แก่ ประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ ความสุข

ระดับความอยู่ดีมีสุข หมายถึง ระดับความสุขกาย สุขใจ การได้รับสนองตอบต่อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงจะได้รับอันประกอบด้วยการมีสุขภาพอนามัยแข็งแรง สมบูรณ์ การรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การมีชีวิตความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมในชุมชนที่เหมาะสม มีการอยู่รวมกลุ่มของสมาชิกในครอบครัว และมีการประกอบกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนได้อย่างอิสระ

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรีและลพบุรี

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

(Review of Related Literature)

การวิจัยเรื่อง “ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายและแนวคิดของความอยู่ดีมีสุข
2. ความหมายและความสำคัญของดัชนีชี้วัด
3. ดัชนีชี้วัด องค์ประกอบและตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและแนวคิดของความอยู่ดีมีสุข

1.1 ความหมายของความอยู่ดีมีสุข

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2537 มีพระราชดำรัสถึงการมีคุณค่าของความสุขว่า “ถ้าหากว่าประชาชนในประเทศมีความสุข มีความอยู่เย็นเป็นสุข คือ มีความเป็นอยู่ที่สบาย ก็หมายความว่าประเทศนั้นมั่นคง是这样 เป็นภูมิภาคที่มีกำลังแข็งแรง” (สกุลไทย, 2542)

เฮลล์ (Hales, 1994) ได้อธิบายความหมายของความสุขว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีชีวิตชีวาที่ไม่มีเพียงจุดหมายเดียวแต่เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญต่อชีวิตทุกด้านและชี้ให้เห็นถึงจุดที่มีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงและเสนอแนะแนวทางที่จะช่วยให้แต่ละบุคคลพัฒนาสุขภาพ และระดับของการเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยครอบคลุมสุขภาพกายและสุขภาพจิต กล่าวคือ สุขภาพกาย หมายถึง ภาวะใดๆ ก็ตามที่สามารถดูแลและรักษาสุขภาพให้ปลอดภัย การดูแลสุขภาพกายให้สมบูรณ์นั้นจะต้องระมัดระวังการเจ็บป่วยและมีความเป็นอยู่ที่ดี รับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมและสารที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย ฝ้าระวังอาการเจ็บป่วย ดูแลรักษาตัวเองตั้งแต่เริ่มมีอาการเจ็บป่วยและระวังการเกิดอุบัติเหตุ สุขภาพจิตหมายถึงการรวมภาวะด้านอารมณ์และจิตใจ นั่นก็คือความรู้สึกและความคิดซึ่งรวมไปถึงการตระหนักรู้และการยอมรับความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นด้วย และสามารถที่จะแสดงอารมณ์ออกมา มีการกระทำอย่างอิสระและควบคุมอารมณ์ตนเองได้

อเล็กซานโดรวา (Alexandrova, 2005) ได้ให้ความหมายของความสุขว่า เป็นความรู้สึกร่วมทางอารมณ์ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา เป็นแนวคิดทางอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งเป็นรูปธรรมชัดเจนและสามารถวัดเชิงปริมาณได้ เช่น สุขภาพ การศึกษา การทำงาน และสภาพครอบครัว ความเป็นอยู่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545) ได้ให้ความหมายของความอยู่ดีมีสุขว่า หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจมีความรู้ มีงานทำอย่างทั่วถึง มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวอบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

ประเวศ วะสี (2548) ได้ใช้คำว่า “ความอยู่เย็นเป็นสุข” เป็นสภาพสะท้อนของสังคมที่มีความสุขจากองค์รวมของปัจจัยภายนอกและภายใน

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความอยู่ดีมีสุข หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ดี มีความรู้ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ โดยองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขตามความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น ครอบคลุมมิติของการดำรงชีวิตอย่างเป็นองค์รวม ประกอบด้วย 11 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ ความสุข ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาที่มีความจำเป็นต้องดำเนินงานไปพร้อมๆ กันเพื่อบังเกิดผลสัมฤทธิ์ความอยู่ดีมีสุขของคนทุกหมู่เหล่าได้อย่างสมดุล

1.2 แนวคิดของความอยู่ดีมีสุข

แนวคิด “ความอยู่ดีมีสุข” พัฒนามาจากกรอบแนวคิดในการพัฒนาประเทศของท่านศาสตราจารย์อมตยา เช่น (พ.ศ. 2528) ที่ระบุไว้ว่า “ผลกระทบขั้นสุดท้ายของการพัฒนา คือ การทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถบรรลุผลสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ และปัจเจกบุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกวิถีการไปสู่ความสำเร็จด้วยตัวเอง ส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือหรือทางผ่านไปสู่ความสำเร็จเท่านั้น” แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของคนและกำหนดให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือการพัฒนาคนให้มีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนำไปสู่การพัฒนาเครื่องชีวิต “ความอยู่ดีมีสุข” ของคน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับติดตามประเมินผลกระทบขั้นสุดท้ายที่เกิดขึ้นกับคน

มาตรฐานการดำรงชีวิต (The Standard of Living) จึงเป็นเรื่องของการดำรงชีวิตที่ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของการเป็นเจ้าของในสินค้าและบริการเท่านั้น ทำให้ศาสตราจารย์อมตยาเช่น ได้พัฒนาความคิดเกี่ยวกับ “ภารกิจ” และ “สมรรถภาพ” (Functionings and Capabilities) เพื่ออธิบายความอยู่ดีมีสุข โดย “ภารกิจ” หมายถึง ความสำเร็จ และ “สมรรถภาพ” หมายถึง ความสามารถที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดย “ภารกิจ” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือกดำเนินชีวิตของแต่ละปัจเจกบุคคล ในขณะที่ “สมรรถภาพ” เกี่ยวข้องกับทางเลือกหรืออิสรภาพ

ที่บุคคลสามารถเลือกในการดำรงชีวิตหรือแสวงหาความสำเร็จในชีวิต ซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนในแต่ละสังคมในแต่ละประเทศย่อมแตกต่างกันไปตามมาตรฐานการดำรงชีวิตของแต่ละปัจเจกบุคคลในสังคมนั้นๆ ซึ่งต้องมองอย่างเป็นองค์รวมเพราะมีความเชื่อมโยงของมิติการพัฒนาและองค์ประกอบต่างๆ อย่างแยกกันไม่ออก

ความสำเร็จในการยกระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนจะทำให้ประชาชนมีความสุขเพิ่มขึ้นไปด้วย ในบางกรณีระดับความสุขอาจใช้เป็นเครื่องชี้วัด ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนได้ในบางสถานการณ์ แต่ไม่อาจใช้ได้ในทุกสถานการณ์ แม้ความอยู่ดีมีสุขมีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับความสุขแต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกับความสุข ในการพัฒนาที่ผ่านมาเรื่องของความอยู่ดีมีสุขจะมีความเป็นรูปธรรมมากกว่าความสุข ซึ่งความสุขเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน (จิตใจ) เช่น การมีความสุขเนื่องจากศีลธรรม สมานธิ ปัญญา ความพอเพียง ไม่โลภและมีความสุขซึ่งเป็นผลพวงมาจากปัจจัยภายนอก เช่น มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีครอบครัวอบอุ่นมีสุขภาพดี (ประเวศ วะสี, 2548) หรือความอยู่ดีมีสุขนั่นเอง ซึ่งเขียนเป็นรูปแบบง่าย ๆ ดังนี้

$$\text{ความสุข} = \text{ปัจจัยภายนอก (ความอยู่ดีมีสุข)} + \text{ปัจจัยภายใน (จิตใจ)}$$

มีคำถามว่าเมื่อปัจเจกบุคคลต่างก็แสวงหาความสุขแต่เราก็ไม่สามารถวัดความอยู่ดีมีสุขได้จากระดับของความสุข เพราะความสุขขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล อาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น ความสุขจึงไม่ใช่เครื่องชี้วัดที่เหมาะสมในการวัดความอยู่ดีมีสุข

ความจำเป็นพื้นฐาน เป็นการตอบสนองความต้องการขั้นต่ำของประชาชนที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ถ้าประชาชนได้รับบริการตามความจำเป็นพื้นฐานดีมากขึ้น ก็จะช่วยยกระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน แต่ความจำเป็นพื้นฐานให้ความสำคัญกับความต้องการขั้นพื้นฐานในรูปของสินค้าและบริการต่างๆ เท่านั้น ในขณะที่ “ความอยู่ดีมีสุข” ให้ความสำคัญกับ “ภารกิจ” และ “สมรรถภาพ” ซึ่งมุ่งเป้าไปที่ตัวบุคคล คือ วิธีการดำเนินชีวิตที่สามารถเลือกได้และความสำเร็จที่แสวงหาซึ่งมีความหมายที่กว้างและมีความซับซ้อนกว่าความจำเป็นพื้นฐานมาก

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการพัฒนาระดับโดยการเพิ่มพูนความรู้และทักษะฝีมือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น ซึ่งจะมีความหมายในทางแคบกว่าความอยู่ดีมีสุขตรงที่ไม่ได้รวมถึงเรื่องของการพัฒนาจิตใจที่อาจช่วยให้เห็นคุณค่าในการดำรงชีวิตที่ดีงาม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของขีดความสามารถที่มีองค์ประกอบทั้งทางด้านสรีระและจิตใจในอันที่จะทำให้มนุษย์สามารถแปลงปัจจัยต่างๆ ให้เป็นความสำเร็จหรือเป็นความอยู่ดีมีสุขได้ แต่เป็นคนละเรื่องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

คุณภาพชีวิต เป็นการพัฒนาเพื่อให้บุคคลนั้นสามารถใช้ชีวิตหรือมีชีวิตยืนยาวอยู่อย่างมีคุณภาพ ปราศจากการคุกคามหรือทรมานจากโรคภัยไข้เจ็บ แต่ความหมายของความสุขอยู่ดีมีสุขนอกจากจะคำนึงถึงการมีชีวิตในเชิงคุณภาพ (Quality) แล้วยังต้องคำนึงถึง

องค์ประกอบอื่นๆ ในเชิงปริมาณ (Quantity) ด้วย ซึ่งหมายถึงการให้ความสำคัญกับเครื่องชี้วัดในขอบเขตที่กว้างขวางกว่า (สุชีรา สนั่นสายสิงห์, 2549)

2. ความหมายและความสำคัญของดัชนีชี้วัด

ดัชนีชี้วัด (Indicators) เป็นสิ่งที่แสดงสถานะหรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งในภาษาไทยมีคำที่นำมาใช้ในความหมายเดียวกันว่าดัชนีชี้วัดอยู่หลายคำ เช่น ตัวบ่งชี้ ตัวชี้ ตัวชี้นำ และเครื่องชี้วัด เป็นต้น มีผู้ให้ความหมายของดัชนีชี้วัดไว้ต่างๆ กัน เช่น

องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 1989) ได้อธิบายความหมายของเครื่องชี้วัดทางสังคมว่าเป็นการบรรยายสถานะและแนวโน้มของงานสวัสดิการหรือสภาพที่สะท้อนชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ให้ความสนใจเรื่อง สวัสดิการของครัวเรือน ครอบครัว และปัจเจกบุคคล รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีขอบเขตกว้างขวางและซับซ้อนครอบคลุมถึงจำนวนของหน่วยงานบริการสังคมที่มีอยู่ ประสิทธิภาพของรัฐบาล และบริการสังคมอื่นๆ สิ่งเหล่านี้แสดงถึงเกณฑ์วัดสภาพและการปรับปรุงงานสวัสดิการ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงการและนโยบายสวัสดิการของรัฐบาล เพราะเครื่องชี้วัดทางสังคมเป็นสิ่งนำมาซึ่งข้อมูลผลลัพธ์ที่มีคุณค่าต่อความเข้าใจและแสดงถึงแนวโน้มสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2541) มองว่าเครื่องชี้ภาวะสังคมคือระบบของตัวบ่งชี้ทางสังคมหลายๆ ตัว ตัวบ่งชี้แต่ละตัวคือสถิติหรือข้อมูลที่บ่งชี้ถึงสถานภาพหรือสภาวะทางสังคมด้านใดด้านหนึ่ง

สุเมธ ดันติเวชกุล (2541) กล่าวว่าตัวชี้วัดทางด้านสุขภาพกายที่ดี ได้แก่ การมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน ส่วนทางด้านสุขภาพจิตก็สามารถวัดได้ด้วยการไม่มีความเครียด มีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีและส่งผลถึงการอยู่ร่วมกันกับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีความสุข

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ดัชนีชี้วัดเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิต ซึ่งมีเกณฑ์ที่วัดในเชิงปริมาณหรือคุณภาพ โดยอาศัยช่วงเวลาเป็นตัวกำหนดเพื่อใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาโดยใช้ประโยชน์ในการวางแผน การบริหารงานพัฒนา การติดตามประเมินผล การจัดลำดับของการพัฒนาและการปรับนโยบายการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543) กล่าวว่า การวัดความสุขสามารถวัดได้ทั้งวิธีวัดวัตถุวิสัย (Objectivity) และจิตวิสัย (Subjectivity) ในเชิงวัดวัตถุวิสัย จะวัดความสุขจากเกณฑ์ที่นักวิจัยกำหนดขึ้นเพื่อวัดพฤติกรรม ทำแบบสอบถามให้ผู้ถูกวัดความสุขตอบแล้วเอาคำตอบมาจำแนกประเภทและทำเป็นตัวเลข แล้ววัดความสูงต่ำของความสุข การวัดความสุขแบบวัดวัตถุวิสัยจะวัดความสุขของกลุ่มคน ไม่ใช่ความสุขของแต่ละคน ส่วนการวัดโดยวิธีจิตวิสัย คือ การวัดแบบให้

เขาจัดตัวเขาเองว่า เขามีความสุขหรือทุกข์ หรือสุขบ้าง ทุกข์บ้าง วิธีนี้นอกจากจะรู้ว่าใครทุกข์ใครสุขเป็นรายคนแล้ว ยังได้ความสุขของกลุ่มคนด้วย

3. ดัชชีชีวิต องค์ประกอบและตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข

องค์กรต่างๆ ได้แสวงหาวิธีการและส่งเสริมการพัฒนาเครื่องชี้วัดต่างๆ เพื่อวัดการพัฒนาจากจุดเริ่มต้นที่ใช้ GNP ต่อมามีการใช้เครื่องชี้วัดทางสังคม คือ NDI เพื่อวัดความเป็นอยู่ที่ดีและใช้พัฒนามนุษย์ อย่างไรก็ตามกระแสการพัฒนาอย่างมามีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อพัฒนาเครื่องชี้วัดในอนาคต แต่ยังไม่มีการชี้วัดใดที่เหมาะสมและถูกต้องอย่างแท้จริง เนื่องจากในการนำเครื่องชี้วัดมาใช้ต้องประสบปัญหาความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงสร้างเครื่องมือชี้วัดความอยู่ดีมีสุขตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับบริบทของแต่ละประเทศ ส่วนแนวทางการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขของประเทศไทยที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบและทิศทางการพัฒนาตามความเหมาะสมและเริ่มเด่นชัดขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา แต่จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้วยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จึงเป็นการเริ่มต้นของการพัฒนาความอยู่ดีมีสุข ซึ่งนำมาใช้แทนการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากการพัฒนาจำเป็นต้องมองทุกส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมและจากการศึกษาของสุภางค์ จันทวานิช และวรรณิ์ ไทยานันท์ (2539) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทยโดยใช้แนวคิดเรื่องการพัฒนาสังคมซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะการณ์และได้นิยามความหมายว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ประกอบกับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า การพัฒนาสังคมไทยเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลา 40 ปีที่ผ่านมา โดยรัฐเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพไปในทิศทางที่ต้องการ คือความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจะนำไปสู่ความกินดีอยู่ดีของประชาชน แต่เมื่อใช้แนวคิดนี้แล้วประมาณ 10 ปี จึงพบว่า คนไม่ได้รับผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาจึงเปลี่ยนแปลงมาเน้นเรื่องคุณภาพชีวิตของคนในสังคมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการเพิ่มศักยภาพของประชาชนและชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ สร้างองค์กรชุมชนที่มีคุณภาพ ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการต่างๆ จึงได้จัดทำเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2548) ได้จัดทำเครื่องชี้วัดภาวะสังคมเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 โดยใช้แนวคิดจากบทความเกี่ยวกับการเคหะ (House Amenity) ของ ดร.คานท์ (Dr.Cant) จัดทำเป็น 6 หมวด ได้แก่

หมวด 1 ประชากร

หมวด 2 การศึกษาและการเผยแพร่ข่าวสาร

หมวด 3 ระดับรายได้

หมวด 4 สาธารณสุข

หมวด 5 การมีงานทำ

หมวด 6 ความปลอดภัย

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (2551) ได้จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ในปี พ.ศ. 2525 และผนวกข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 จนถึงปี พ.ศ. 2551 ได้ปรับปรุงดัชนีชี้วัดเป็น 6 ด้าน 31 ตัวชี้วัด ได้แก่

ด้านที่ 1 โครงสร้างพื้นฐาน มี 7 ตัวชี้วัด

ด้านที่ 2 การประกอบอาชีพและมีการมีงานทำ มี 7 ตัวชี้วัด

ด้านที่ 3 สุขภาพและอนามัย มี 4 ตัวชี้วัด

ด้านที่ 4 ความรู้ การศึกษา มี 3 ตัวชี้วัด

ด้านที่ 5 ความเข้มแข็งของชุมชน มี 5 ตัวชี้วัด

ด้านที่ 6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 5 ตัวชี้วัด

คณะกรรมการการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ได้จัดทำเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ในปี พ.ศ. 2528 เป็น 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด เพื่อวัดคุณภาพชีวิตของคนไทยว่าควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้างเป็นอย่างน้อย และควรมีระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่าระดับไหนในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ และในปี พ.ศ. 2540 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 6 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และในปี พ.ศ. 2551 ได้ปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 6 หมวด 42 ตัวชี้วัด (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2551) ได้แก่

หมวดที่ 1 สุขภาพดี มี 13 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย มี 8 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 3 ผักไปการศึกษา มี 7 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า มี 3 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยมไทย มี 6 ตัวชี้วัด

หมวดที่ 6 ร่วมใจพัฒนา มี 5 ตัวชี้วัด

กรมสุขภาพจิต (2549) กล่าวว่า ความอยู่ดีมีสุขเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

1. จากสิ่งแวดล้อม เช่น สถานการณ์ทางสังคม สถานการณ์ทางการเมือง เป็นต้น
2. จากภายในจิตใจในตนเอง เช่น อารมณ์ พฤติกรรม เป็นต้น
3. จากความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น
4. จากสิ่งสนับสนุนอื่นๆ เช่น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (2548) อธิบายว่า ความสุขภายในของแต่ละคนมักได้รับผลกระทบมาจากปัจจัยภายนอก องค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขจึงประกอบด้วย

1. ความสุขภายใน คือ ความสุขที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ไม่ได้เกิดขึ้นกับการมีหรือไม่มีปัจจัยภายนอกโดยตรง ความสุขภายในมักเป็นในระดับจิตและปัญญา แบ่งออกเป็น ความสุขจากการมีอิสรภาพ ความภาคภูมิใจ การเข้าถึงหลักศาสนา (ศีล) ความสงบ (สมาธิ) ความไม่ยึดมั่น (ปัญญา) ความสุขภายในส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้และเกิดขึ้นเฉพาะตนเองแต่อาจจะต้องอาศัยกลไกการสนับสนุนจากระบบสังคมโดยเฉพาะเรื่องของการมีอิสรภาพที่มักผูกกับระบบสังคม การเมือง เศรษฐกิจ

2. ความสุขภายนอก มักสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ ในการดำรงชีวิต รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันและปัจจัยต่างๆ แบ่งออกได้เป็น การมีปัจจัยสี่พอเพียง มีความมั่นคงในชีวิต ครอบครัวอบอุ่น การมีชุมชนเข้มแข็ง มีสิ่งแวดล้อมที่ดี

นายแพทย์ยงยุทธ ขจรธรรม นายแพทย์อภิสิทธิ์ ชำรงวรกุล และคณะ อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) เห็นว่ากระบวนการพัฒนาความสุขเป็นการพัฒนาวิธีคิดให้มองความสุข (Happiness) มากกว่าความสุขหฤหรรษ์ (Pleasure) และเพื่อให้เปลี่ยนความคิดของชาวบ้านที่เข้าร่วมจนถึงขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อช่วยสร้างคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ทุกคนมีความสุขเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ใช้ในการประเมินผลเพื่อให้รู้สถานการณ์และเป็นการกระตุ้นให้มีทางเลือกใหม่ โดยมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบดังนี้

1. การมีหลักประกันในชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องความสุขที่พบบ่อยและน่าสนใจ เช่น มีที่ดินทำกินของครอบครัวอย่างพอเพียง มีบ้านอาศัยของครอบครัวอย่างมั่นคงถาวร มีอาหารการกินพอเพียง มีเงินทองใช้สอย มียุ่งข่าวใหญ่ มีข่าวกินตลอดปี

2. การมีร่างกายจิตใจที่แข็งแรง เช่น สุขภาพจิต ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว

3. การมีครอบครัวที่อบอุ่น เช่น คนในครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้าและมีงานทำ คนในครอบครัวรักใคร่กันไม่ทะเลาะหรือหึงหวงกัน ผัวเดียวเมียเดียว คนในครอบครัวมีเวลาให้กัน

4. การมีชุมชนเข้มแข็ง เช่น เกิดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม เกิดผู้นำตามธรรมชาติและมีกระบวนการพัฒนาผู้นำ คนในชุมชนมีความสามัคคี

5. การมีสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น มีดินน้ำสัตว์อุดมสมบูรณ์ มีสิ่งแวดล้อมน่าอยู่เพิ่มความหลากหลาย

6. การมีอิสรภาพ เช่น ได้ทำในสิ่งที่คิด โดยไม่สร้างความเดือดร้อนไม่ถูกคนอื่นครอบงำด้านความคิด ประกอบอาชีพอิสระ

7. การมีความภาคภูมิใจ เช่น การเป็นอย่างที่ดีของผู้อื่น ได้ถ่ายทอดความรู้ความคิดต่อผู้อื่น

8. การเข้าถึงธรรมะว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความพอใจในสิ่งที่มีอยู่

ส่วนแนวคิดขององค์กร UNESCAP อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2550) โดยมีกรอบแนวคิดมองคุณภาพชีวิตในฐานะที่เป็นภาพรวมของ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป ระดับการมี ชีวิตที่เป็นผลรวมจากองค์ประกอบสุขภาพชีวิต 7 ประการ

1. ด้านสุขภาพ ตัวชี้วัด คือ การตาย ความเจ็บป่วย โภชนาการ
2. ด้านระดับการศึกษา ตัวชี้วัด คือ การศึกษาเบื้องต้น การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาต่อเนื่องระดับสูง
3. การทำงาน ตัวชี้วัด คือ การจ้างงาน สภาพการทำงาน
4. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ตัวชี้วัด คือ สภาพที่อยู่อาศัย การขนส่งและการคมนาคม สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
5. สภาพครอบครัวและความเป็นอยู่ ตัวชี้วัด คือ ความมั่นคงทางครอบครัว
6. สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ตัวชี้วัด คือ ความมั่นคงของชุมชน
7. วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ความเชื่อและงานอดิเรก สันทนาการ ตัวชี้วัด คือ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ ความเชื่อ การพักผ่อน

นอกจากนี้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549) ได้ให้ความสำคัญกับ ความสุขของประชาชน โดยเสนอดัชนีความสุข 9 ด้าน เพื่อนำสังคมไทยไปสู่สังคมที่มีความสุข ยั่งยืน ประกอบไปด้วย

ดัชนีด้านที่ 1 การมีรายได้และความพอเพียงของรายได้ โดยจะวัดสัดส่วนความ ยากจน ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้

ดัชนีด้านที่ 2 ชีวิตครอบครัว โดยวัดจากอัตราที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ความอบอุ่นของครอบครัว เช่น พ่อแม่ลูกมีเวลาอยู่ด้วยกัน อัตราการหย่าร้าง

ดัชนีด้านที่ 3 การมีสาธารณูปโภค โดยโครงสร้างพื้นฐานที่มีความเชื่อมโยงและ กระจายความเจริญอย่างทั่วถึงไปสู่ภูมิภาค

ดัชนีด้านที่ 4 การมีงานทำอย่างทั่วถึง โดยวัดจากอัตราการทำงาน ซึ่งต้องมี อย่างทั่วถึง และเหมาะสมกับศักยภาพ

ดัชนีด้านที่ 5 ความรู้และการศึกษา โดยพิจารณาจากการมีความรู้ที่ทุกคน ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกันและทำให้เกิดการพัฒนาตนเองได้

ดัชนีด้านที่ 6 สุขภาพอนามัย ต้องมีสุขภาพอนามัยที่ดี เจ็บป่วยน้อย มีชีวิตที่ ยืนยาว ได้รับความเป็นธรรมในระบบสาธารณสุข

ดัชนีด้านที่ 7 สภาพแวดล้อม โดยจะรวมทุกเรื่องที่อยู่รอบตัวเรา

ดัชนีด้านที่ 8 การบริหารจัดการที่ดีทั้งภาครัฐและเอกชน โดยวัดความมีส่วนร่วม ความโปร่งใสในการทำงาน

ดัชนีด้านที่ 9 มิติด้านเศรษฐกิจโดยรวม โดยวัดจากความผันผวนของเศรษฐกิจโดยรวม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.) (2548) ได้พัฒนาเครื่องชี้วัดการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 –2544) ต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545–2549) ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการทำดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
สุขภาพ	1. การมีชีวิตยืนยาว	1. อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด
อนามัย	2. การมีสุขภาพอนามัยที่ดี	2. สัดส่วนประชากรที่ไม่เจ็บป่วยในแต่ละปี
	3. การสร้างความเป็นธรรมในระบบสาธารณสุข	3. สัดส่วนประชากรที่มีหลักประกันสุขภาพ
ความรู้	1. การได้รับการศึกษาของคนไทยอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน	1. จำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษาของประชาชน
	2. คุณภาพการศึกษา	2. อัตราการเข้าเรียนหนังสือของเด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย
		3. ผลคะแนนการสอบวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์
ชีวิตการทำงาน	1. การมีงานทำอย่างทั่วถึง	1. สัดส่วนผู้ว่างงาน
	2. ความมั่นคงในการทำงาน	2. สัดส่วนแรงงานที่มีบริการ สวัสดิการและอยู่ในข่ายครอบคลุมของกองทุนประกันสังคม
รายได้และการกระจายรายได้	1. รายได้	1. สัดส่วนของคนยากจนด้านรายได้
	2. การกระจายรายได้	2. สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้
สภาพแวดล้อม	1. ที่อยู่อาศัยและการได้รับบริการสาธารณสุขภาค	1. สัดส่วนครัวเรือนที่มีบ้านและที่อยู่เป็นของตัวเอง
	2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2. สัดส่วนครัวเรือนที่มีน้ำประปาใช้
	3. สิ่งแวดล้อม	3. สัดส่วนคดีอาชญากรรมต่อประชากร
		4. สัดส่วนคดียาเสพติดต่อประชากร

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
ด้านชีวิต ครอบครัว	1. สัมพันธภาพของสมาชิก ในครอบครัว 2. การพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจ	5. ดัชนีคุณภาพแหล่งน้ำ
		6. สัดส่วนขยะต่อประชากรต่อปี
การบริหารจัดการ ที่ดีของภาครัฐ	1. หลักคุณธรรม 2. การมีส่วนร่วม 3. ความคุ้มค่า 4. ความโปร่งใส	7. สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ทั้งหมด
		1. อัตราการหย่าร้าง
		2. อัตราการจดทะเบียนสมรส
		3. ความอบอุ่นของครอบครัว
		4. ร้อยละของครอบครัวที่มีรายได้มากกว่า รายจ่ายร้อยละ 10
		1. สัดส่วนจำนวนข้าราชการที่ถูกลงโทษ ทางวินัย
		2. สัดส่วนของผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
		3. สัดส่วนค่าใช้จ่ายภาครัฐต่อ GDP
		4. ดัชนีชี้วัดคอร์รัปชันขององค์กร Transparency International

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548

การจำแนกองค์ประกอบของดัชนีชี้วัดความสุขเป็น 7 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ ชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ซึ่งทุกองค์ประกอบจะต้องดำเนินการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้เกิดผลต่อความอยู่ดีมีสุขของคนได้อย่างแท้จริง

1. ด้านสุขภาพอนามัย หมายถึง ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บอันเกิดจากการสร้างสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา รวมถึงการมีภาวะโภชนาการที่ดี การรู้จักป้องกันดูแลสุขภาพที่ดีของตนเอง และสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุข ซึ่งจะช่วยให้คนมีอายุยืนยาว สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สร้างสรรค์ ประโยชน์แก่ตนเองครอบครัวและสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ด้านความรู้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการยกระดับความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เพราะความรู้ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของคนให้มีทักษะความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การที่คนเราจะมีความรู้ได้นั้นจะต้องได้รับการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างโอกาสและพัฒนาสติปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของคนให้สามารถ คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองและใช้ประสบการณ์

ศักยภาพและทักษะของตนให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจในสังคมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

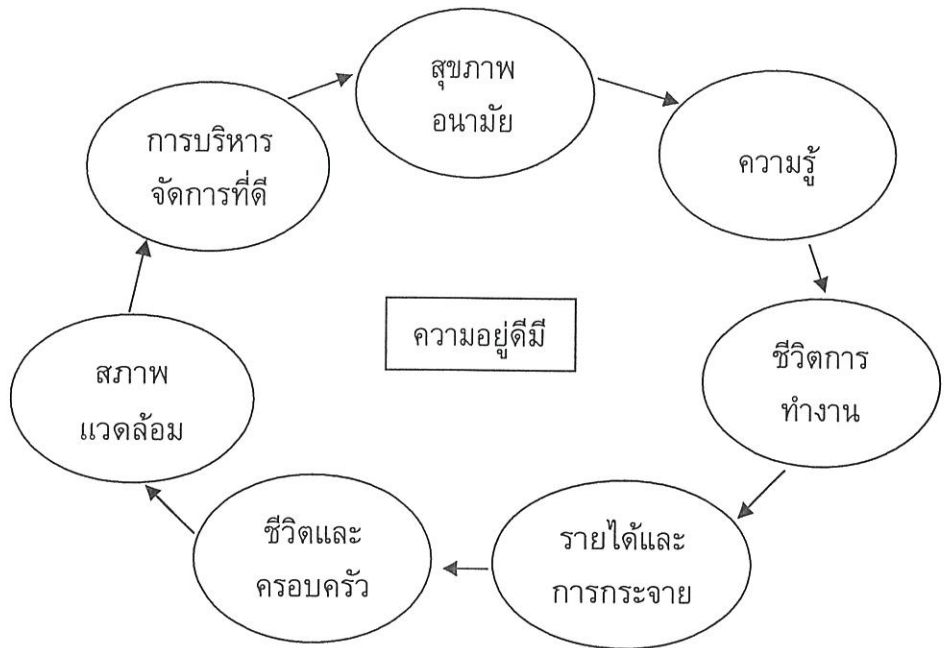
3. ด้านชีวิตการทำงาน เป็นปัจจัยที่กำหนดความอยู่ดีมีสุขของคน นอกจากจะต้องมีสุขภาพอนามัยดีแล้ว ใ้ได้รับการศึกษาดีแล้ว การทำงานจะเป็นที่มาของอำนาจซื้อซึ่งนำไปสู่การสร้างความสำเร็จและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีงานทำที่ดี มีความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้อย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้คนเราสามารถดูแลความ เป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้อยู่ดีมีสุขได้และยังประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

4. รายได้และการกระจายรายได้ ความขัดสนในด้านรายได้และการยังชีพ การมี ปัญหาความยากจนที่รุนแรงและความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ในระดับสูงย่อมสะท้อนการอยู่ อย่างเป็นทุกข์ในสังคม ดังนั้นความอยู่ดีมีสุขที่สำคัญประการหนึ่งคือการเสริมสร้างการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอำนาจซื้อ เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ได้มาตรฐานและหลุดพ้นจากปัญหาความยากจนและมีการกระจาย รายได้ในกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

5. ชีวิตครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญยิ่งต่อคนในการ ดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัวถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุข ครอบครัวยุ่ดีมีสุข คือ ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น อบอุ่น อบอุ่น อบอุ่น อบอุ่น อบอุ่น มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ลดปัจจัยเสี่ยงของครอบครัว สามารถพึ่งตนเองได้และมีการเกื้อกูล สังคมอย่างเป็นธรรม

6. สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต เป็นอีกมิติหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความ อยู่ดีมีสุขสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดีเอื้อต่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม การมีสภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึงการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง การได้รับ บริการสาธารณสุขที่พอเพียงและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อนามัยสิ่งแวดล้อม ที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลคุณภาพการดำรงชีวิตให้เกิดการสนับสนุนความ อยู่ดีมีสุขของคน

7. การบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับ การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ มีการดูแลคนในสังคมให้มีสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิต มีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบภาครัฐ ใ้ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในด้านกฎหมาย และรัฐกับประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นำไปสู่สังคมที่คนในสังคมจะอยู่ดีมีความสุข ตลอดไป

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบ “ความอยู่ดีมีสุข”

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551

สถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2548) ได้พัฒนาดัชนีความสุขตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ประกอบด้วย 10 ดัชนี 28 องค์ประกอบ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.2 แสดงดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขและองค์ประกอบสถาบันประชากรและสังคม

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
ประชากรและครอบครัว	1. ประชากร 2. ครอบครัวมีสุข 3. สถานภาพสมรส 4. ความมั่นคงพื้นฐานของครอบครัว	1. โครงสร้างทางอายุ 2. รูปแบบการอยู่อาศัยของครัวเรือน 3. ครัวเรือนที่พ่อแม่ลูกอยู่พร้อมหน้า 4. สถานภาพการสมรส 5. ความมั่นคงของที่อยู่อาศัย 6. การมีน้ำดื่ม 7. การใช้น้ำที่ถูกสุขลักษณะ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
ความรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษา 2. การรับข้อมูลข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับการศึกษา 2. จำนวนประชากรที่มีอายุระหว่าง 14 – 25 ที่ได้รับการศึกษา 3. แหล่งทุนการศึกษา 4. การเป็นเจ้าของโทรทัศน์ โทรศัพท์พื้นฐานและมือถือ
การทำงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลักและการทำงาน 2. อาชีพเสริม 3. การทำนา 4. การอบรมอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพหลัก 2. สถานภาพการทำงานอาชีพหลัก 3. อาชีพเสริม 4. สถานภาพการทำงานอาชีพเสริม 5. การทำนาในรอบ 1 ปี 7. การเข้าอบรมอาชีพ 8. การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้
รายได้	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายได้ 2. ความพอเพียงของรายได้ 3. การออม 4. การรับและส่งเงินจากสมาชิกนอกครัวเรือน 5. การกู้ยืมเงิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รายได้ของประชากรอายุ 15 ปี มีรายได้หลักต่ำกว่าเส้นความยากจน 2. รายได้จากอาชีพหลักต่อปี 3. รายได้จากอาชีพเสริมต่อปี 4. ความพอเพียงต่อการดำรงชีวิต 5. การมีเงินออม 6. การส่งเงินให้กับผู้อื่นที่ไม่อยู่ในครัวเรือน 7. การรับเงินจากสมาชิกในครัวเรือนที่ไปทำงานที่อื่น 8. การกู้ยืมเงินและภาระในการชำระหนี้ 9. การนำเงินกู้ยืมมาใช้ประโยชน์ 10. อัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
สุขภาพอนามัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. สุขภาพ 2. การสูบบุหรี่ 3. การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ 4. การออกกำลังกาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่เป็นโรค 2. ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปได้รับสวัสดิการรักษายาบาล 3. วิธีการรักษายาบาล 4. ประชากรที่สูบบุหรี่ 5. ความถี่ในการสูบบุหรี่ 6. เหตุผลที่เริ่มและเลิกสูบบุหรี่ 7. จำนวนประชากรที่ดื่มสุรา 8. เหตุผลที่เริ่มและเลิกสุรา 9. ประชากรที่ออกกำลังกาย 10. ความถี่และเวลาที่ออกกำลังกาย
สภาพแวดล้อม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทูทางสังคม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรู้จักกัน 2. การเสียสละ 3. ความไว้วางใจ 4. การให้ความช่วยเหลือ
การบริหารจัดการที่ดี	<ol style="list-style-type: none"> 1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง 2. เหตุผลในการไปเลือกตั้ง 3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ
วัฒนธรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิบัติกิจทางศาสนา 2. ค่านิยมในการเสียสละ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิบัติกิจทางศาสนา 2. การเสียสละในรอบปี 3. ความถี่ในการเสียสละ
ปัจจัยภายใน (จิตใจ)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความยากจนเชิงเปรียบเทียบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความคิดเห็นความยากจนเชิงเปรียบเทียบ 2. สาเหตุในความยากจน 3. เหตุผลของความหลุดพ้นจากความยากจน

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
ความสุข	1. ความสุข 2. ความสุขและครอบครัว 3. ความสุขและการมีงานทำ 4. ความสุขและภาวะหนี้สิน 5. ความสุขและการมีเงินออม 6. ความสุขและสุขภาพ 7. ความสุขและทุนทางสังคม 8. ความสุขและความยากจน เชิงเปรียบเทียบ	1. ความสุขในปัจจุบัน 2. ความสุขในอนาคต 3. ความสุขในครอบครัว 4. ความสุขจากการมีงานทำ 5. ความสุขตามภาวะหนี้สิน 6. ความสุขในการมีเงินออม 7. ความสุขตามภาวะเจ็บป่วย 8. ความสุขตามระดับทุนสังคมใน ชุมชน 9. ความสุขเปรียบเทียบกับความ ยากจนเชิงเปรียบเทียบ

ที่มา : สถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548

โดยสรุปแล้ว วิวัฒนาการของการพัฒนาเครื่องชี้วัดในแต่ละยุคสมัยได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ทางสังคม จากจุดเริ่มที่ใช้ GNP และ GDP ต่อมา มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาและให้ความสำคัญกับการวัดผลกระทบสุดท้ายในการพัฒนาโดยมุ่งเน้นในเรื่องความอยู่ดีมีสุขของคนเป็นหลัก ส่งผลให้องค์กรต่างๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การพัฒนา และพัฒนา HDI ให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแนวโน้มการพัฒนาในระยะต่อไปยังคงเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลถึงการพัฒนาเป็นเครื่องชี้วัดในอนาคต ดังนั้นการกำหนดเครื่องชี้วัดให้มีความสอดคล้องทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายและแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยความอยู่ดีมีสุข พีระศักดิ์ ศรีฤๅชา (2545) ได้ศึกษาชีวิตที่มีความสุขของผู้สูงอายุในหมู่บ้านไก่อ้า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า ความหมายของชีวิตที่มีความสุขนั้น แม้จะมีความแตกต่างกันบ้างแต่ก็มองว่าเป็นสภาวะของความสำราญทั้งกายและใจ ความสงบและความพอเพียง โดยเปรียบเทียบคุณค่าของการมีชีวิตที่มีสุขเหมือนกับการมีบุญ ความสุขทางใจสำคัญกว่าความสุขทางกาย ความสุขแต่ละคนเป็นอัตวิสัยและอยู่บนฐานของการเปรียบเทียบกับผู้อื่นที่มีสถานะใกล้เคียงกับตน ความเชื่อเกี่ยวกับ

สุขภาพ ได้แก่ การมีสุขภาพดี มีพอกอยู่ พอกิน ได้ทำบุญ ได้ช่วยเหลือผู้อื่นและอยู่ในชุมชนที่ดี การปฏิบัติตนเพื่อให้มีความสุข ได้แก่ การรักษาสุขภาพ ทำบุญและปฏิบัติธรรม การทำตามความคาดหวังทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร รุ่งเรืองกลกิจ (2546) ที่ศึกษา ลักษณะครอบครัวอีสานกับการส่งเสริมสุขภาพจิต พบว่า คนที่มีสุขภาพจิตดีหรือมีความสุข คือ การที่บุคคลนั้นไม่เป็นคนคิดมาก มีจิตใจที่สงบ ถ้าครอบครัวมีความสุขสมาชิกในครอบครัวก็มีความสุขด้วย ครอบครัวที่มีความสุขต้องเป็นครอบครัวที่มีพร้อม มีบ้าน มีกิน มีใช้ สมาชิกในครอบครัวมีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พ่อแม่กับลูกต้องฟังซึ่งกันและกัน ส่วนครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต คือ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่ายขั้นพื้นฐานของครอบครัว นอกจากนี้ ไสว บุญมา และนภาพร ลิ้มปียากร (2550) ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ดัชนีความสุขเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ ส่วนกิจกรรมที่ทำให้มีความสุขมากที่สุด คือ การมีเพศสัมพันธ์ รองลงมา คือ การเข้าสังคม การพักผ่อน การสวดมนต์ อธิษฐาน การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการดูโทรทัศน์ ส่วนกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสุขน้อยที่สุด คือ การทำงานทั้งภายในบ้านและงานนอกบ้าน โดยปัจจัยภายนอก 7 อย่าง คือ ฐานะทางเศรษฐกิจ สุขภาพ ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว งานที่ทำ เพื่อน สังคมรอบด้านและอิสรภาพ ถ้าเปรียบเทียบตัวเรากับคนที่มีฐานะสูงกว่าเราจะมีความสุขลดลง ในส่วนของสุขภาพเรื่องความเจ็บปวดและปัญหาทางจิตมีผลกระทบต่อความสุขมากกว่าความจำกัดของสภาพร่างกาย ความสัมพันธ์ด้านครอบครัว คนที่แต่งงานมีความสุขมากกว่าคนโสด งานที่ทำให้คนยกย่องนับถือและมีสถานภาพทางสังคมทำให้คนเรามีความสุข อิสรภาพที่มีผลต่อความสุข คือ อิสรภาพส่วนตัว อิสรภาพทางการทางเมือง และอิสรภาพทางการเงิน ส่วนปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสุข 3 อย่าง คือ ประสบการณ์จากการเลี้ยงดู ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เช่น ความรู้สึกพอใจ และความรู้สึกมั่นคง เช่น ความมั่นคงทางด้านรายได้ ความมั่นคงในการมีงานทำ ความมั่นคงในครอบครัว ความมั่นคงในชุมชน และการมีสุขภาพที่ดี จากปัจจัยดังกล่าว เทอดศักดิ์ เดชคง อ้างถึงใน อภิญญา ดันทวิวงศ์ (2548) กล่าวอีกว่า คนเราส่วนใหญ่มักมีความสุขจากปัจจัยภายนอก ร้อยละ 90 ส่วนอีก ร้อยละ 10 เป็นความสุขจากปัจจัยภายใน และพบว่า คนที่มีความสุขบนปัจจัยภายนอกส่วนใหญ่่นั้นมีความสุขได้ยากขึ้น

จากเอกสารและงานวิจัยความอยู่ดีมีสุขข้างต้นจะเห็นได้ว่าความอยู่ดีมีสุขเป็นสภาวะที่ดีของร่างกายและจิตใจ คนที่มีความอยู่ดีมีสุข คือ บุคคลที่มีร่างกายที่แข็งแรงไม่มีโรคภัยและมีจิตใจที่ดีและสงบ มีความรู้ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

(Research Methodologies)

การศึกษาเรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย เป็น การศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากกลุ่มประชากรของจังหวัดในภาคกลาง ตอนบน โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ ประชาชนที่อยู่ภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี มีจำนวน 4,455,931 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ภาคกลางตอนบน จำนวน 400 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเชื่อมั่นของข้อมูลในระดับความเชื่อมั่น 95 % โดยคำนวณจาก สูตรของ Yamane (Yamane, 1967) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าสัดส่วนที่ผิดพลาดได้ไม่เกิน (ได้กำหนดค่า $e = .05$)

แทนค่า

$$\begin{aligned} n &= \frac{4,455,931}{1 + 4,455,931 \times (.05^2)} \\ &= 399.95 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา = 400 ราย

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) เพื่อคัดเลือกตัวอย่างจากประชากรที่อยู่ในจังหวัดภาคกลางตอนบน โดยกำหนดการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

- 1) การคัดเลือกจังหวัดใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจังหวัดที่อยู่ในภาคกลางตอนบน ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรีและลพบุรี รวม 8 จังหวัด
- 2) คัดเลือกอำเภอเป้าหมายของแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากอำเภอที่มีสภาพเป็นทั้งชนบทและเมือง
- 3) คัดเลือกตำบลเป้าหมายจากอำเภอของแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากตำบลที่มีสภาพเป็นทั้งชนบทและเมือง
- 4) คัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายจากตำบลของแต่ละอำเภอและของแต่ละจังหวัด โดยคัดเลือกจากหมู่บ้านที่มีสภาพเป็นทั้งชนบทและเมือง
- 5) กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ของแต่ละหมู่บ้าน ใช้วิธีการกำหนดสัดส่วน (Proportional Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 400 ราย ดังตารางที่ 3.1
- 6) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้าน โดยการจัดลำดับรายชื่อก่อนหลังใช้หมายเลขที่บ้านเป็นเกณฑ์แล้วจึงคัดเลือกรายชื่อ

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจังหวัด

ลำดับ	จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	นนทบุรี	839,029	75
2	ปทุมธานี	731,711	66
3	พระนครศรีอยุธยา	757,103	68
4	อ่างทอง	293,011	26
5	สิงห์บุรี	216,969	20
6	ชัยนาท	339,032	30
7	สระบุรี	526,301	47
8	ลพบุรี	752,775	68
รวม		4,455,931	400

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 ราย ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ จำนวน 382 ราย ที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องและวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์

2.1.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามและคำตอบที่ต้องการเพื่อให้แบบสัมภาษณ์ครอบคลุมเนื้อหาของเรื่องที่จะทำการวิจัยและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบถ้วน

2.1.3 ดำเนินการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบคุณภาพของคำถามแต่ละข้อว่า แต่ละคำถามนั้นผู้ถูกสัมภาษณ์เข้าใจตรงกันหรือไม่ เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของคำถามและคำตอบโดยใช้วิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1970) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ที่ 0.952

2.1.4 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้แบบสัมภาษณ์มีความสมบูรณ์มากขึ้น

2.2 ลักษณะเครื่องมือ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) กำหนดคำถามและคำตอบให้เลือกเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ โดยใช้วิธีการพบปะสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้รับการสัมภาษณ์เพื่อให้มีโอกาสได้อธิบายคำถามแต่ละคำถามได้อย่างชัดเจนมากขึ้นลักษณะคำถามที่ให้เลือกตอบ (Close-Ended Question) และคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ (Open-Ended Question) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชากรประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้ ฯลฯ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกตอบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบโดยอิสระ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขกายสุขใจตามดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขขององค์กร UNESCAP สมมติที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้ปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยดัชนีคือ

1. ประชากรและชีวิตครอบครัว
2. ความรู้และการศึกษา

3. ชีวิตการทำงาน
4. รายได้และการกระจายรายได้
5. สุขภาพและสุขอนามัย
6. สภาพแวดล้อม
7. สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน
8. การบริหารจัดการที่ดี
9. วัฒนธรรมและความเชื่อ
10. ปัจจัยภายในจิตใจ
11. ความสุข
12. อื่น ๆ

โดยลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert.1932) ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยมาก

คะแนน 3 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ผู้ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุด

สำหรับการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายความว่า ผู้ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการสอบถามความคิดเห็นในภาพรวมปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

3. การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 สำรวจพื้นที่ในเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกพื้นที่มีลักษณะเป็นทั้งชุมชนเมือง และชุมชนชนบท

3.2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดัชนีความอยู่ดีมีสุข จากองค์กร UNESCAP สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นดัชนีชี้วัด องค์ประกอบและตัวชี้วัด เพื่อนำมาใช้ในการทำแบบสัมภาษณ์

3.3 จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยดัชนีชี้วัด องค์ประกอบ และตัวชี้วัด ที่มีความเหมาะสมกับการศึกษาความอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

3.4 สัมภาษณ์กับประชาชนที่อยู่ในจังหวัดภาคกลางตอนบนทั้ง 8 จังหวัด เป็นผู้ให้การสัมภาษณ์

3.5 การเก็บข้อมูลครั้งแรกเป็นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก เพื่อศึกษาข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของประชาชน โดยวิธีการสัมภาษณ์พร้อมทั้งใช้การสังเกตคำตอบ สภาพทั่วไป ประกอบการพิจารณา

3.6 การเก็บข้อมูลครั้งที่สองตรวจสอบข้อมูลเพื่อความถูกต้องและเพิ่มเติมในส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ยังเห็นว่าไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์จากประชาชนในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน

3.7 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ปัญหา ข้อเสนอแนะ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการบรรยายลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างสถิติพื้นฐานเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้ตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาเปลี่ยนรหัสตัวเลขและคิดคะแนนแต่ละส่วนของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเชิงการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบความแตกต่างตามตัวแปรเพศ ใช้สถิติ ค่า t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ในกรณีที่ทราบค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างทั้งสองเป็นอิสระแก่กัน (Independent Samples)

ส่วนการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปรได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย รายได้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรตามวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากร

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์ผล

(Finding and Results)

การศึกษา เรื่อง ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนของประเทศไทย โดยทำการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 8 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 ราย ซึ่งได้นำเสนอผลการศึกษาดังนี้

- ส่วนที่ 1 ดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข
- ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
- ส่วนที่ 3 ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
- ส่วนที่ 4 ระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
- ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน
- ส่วนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข

จากการศึกษาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข จากองค์กร UNESCAP สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถสรุปดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่ใช้ในการศึกษา ได้ดังนี้

ดัชนีด้านประชากรและชีวิตครอบครัว เมืองค์ประกอบ คือ ประชากรและชีวิตครอบครัว ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ ครอบครัวมีการช่วยเหลือและปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน ครอบครัวสามารถพึ่งตนเองได้ สมาชิกเคารพและให้เกียรติกัน ครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน การหย่าร้างในครอบครัว การพบปะในครอบครัว

ดัชนีด้านความรู้และการศึกษา เมืองค์ประกอบ คือ การศึกษา การติดต่อสื่อสาร ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ อ่านออกเขียนได้ การได้รับการศึกษา แหล่งและการติดตามข่าวสารความรู้

ดัชนีด้านชีวิตการทำงาน เมืองค์ประกอบ คือ การมีงานทำ การทำงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ อ่านออกเขียนได้ การได้รับการศึกษา แหล่งข่าวและการติดตามข่าวสารความรู้

ดัชนีด้านรายได้และการกระจายรายได้ เมืองค์ประกอบ คือ รายได้ การกระจายรายได้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด การกักขังและมีหนี้สิน การออม

ดัชนีด้านสุขภาพและสุขอนามัย เมืองค์ประกอบ คือ สุขภาพ สุขอนามัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด มีเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอ มีอาหารและน้ำที่เพียงพอ การปราศจากโรคการ มีหลักประกันสุขภาพ

ดัชนีด้านสภาพแวดล้อม เมืองค์ประกอบ คือ สภาพที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วยตัวชี้วัด ประเภท วัสดุ ลักษณะของที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย

ดัชนีด้านสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน เมืองค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมภายในชุมชน ประกอบด้วยตัวชี้วัด ปัญหาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน ปัญหาทางสังคมของชุมชน

ดัชนีด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ เมืองค์ประกอบ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ประกอบด้วยตัวชี้วัด การมีส่วนร่วมในการทำงาน และตรวจสอบภาครัฐ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นสมาชิกหรือคณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานของรัฐ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับหน่วยงานของรัฐ การได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคจากหน่วยงานของรัฐ

ดัชนีด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ เมืองค์ประกอบ คือ การปฏิบัติกิจทางศาสนา ความเชื่อ ประกอบด้วยตัวชี้วัด การปฏิบัติกิจทางศาสนาด้วยกัน ความเชื่อในการทำความดี ความเชื่อในการแก้ปัญหาในชีวิต

ดัชนีด้านปัจจัยภายในจิตใจ เมืองค์ประกอบ คือ ความสงบสุขและความพร้อม ความเห็นอกเห็นใจ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ความสงบสุขในจิตใจ ความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น การประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์

ดัชนีด้านความสุข เมืองค์ประกอบ คือ ความสุขในชีวิต ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ความปลอดภัยในครอบครัวและทรัพย์สิน ประกอบด้วยตัวชี้วัด ความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบัน ความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน ความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน ความปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว ความมั่นคงความปลอดภัยในทรัพย์สิน รายละเอียดดังตารางที่ 4.1 และ ตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.1 แสดงดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ใช้ในการศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

องค์กร UNESCAP	สภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ	สถาบัน ประชากรและ สังคม	สำนักงาน คณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ	ดัชนีที่ใช้ใน การศึกษา ความอยู่ดีมีสุข
สภาพครอบครัว และความเป็นอยู่ ระดับการศึกษา	ชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา	ประชากรและ ครอบครัว ความรู้	ชีวิตครอบครัว ความรู้	ประชากรและ ชีวิตครอบครัว ความรู้และ การศึกษา
การทำงาน	การมีงานทำอย่าง ทั่วถึง	การทำงาน	ชีวิตการทำงาน	ชีวิตการทำงาน
ไม่มี	การมีรายได้และ ความพอเพียงขอ รายได้	รายได้	รายได้และการกระจาย รายได้	รายได้และการ กระจายรายได้
สุขภาพ	สุขภาพอนามัย	สุขภาพอนามัย	สุขภาพอนามัย	สุขภาพและ สุขอนามัย
สิ่งแวดล้อมทาง กายภาพ	สภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อม
สภาพความ เป็นอยู่ในชุมชน	การมีสาธารณูปโภค	ไม่มี	ไม่มี	สภาพความ เป็นอยู่ในชุมชน
ไม่มี	การบริหารจัดการที่ดี ทั้งภาครัฐและเอกชน	การบริหาร จัดการ ที่ดี	การบริหารจัดการ ที่ดีของภาครัฐ	การบริหาร จัดการที่ดี
วัฒนธรรมและ จิตวิญญาณ ความเชื่อ	ไม่มี	วัฒนธรรม	ไม่มี	วัฒนธรรมและ ความเชื่อ
ไม่มี	ไม่มี	ปัจจัยภายใน (จิตใจ)	ไม่มี	ปัจจัยภายใน จิตใจ
ไม่มี	ไม่มี	ความสุข	ไม่มี	ความสุข

ตารางที่ 4.2 แสดงดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัด ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลาง
ตอนบน

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
1. ชีวิตครอบครัว	1. ประชากร 2. ชีวิตครอบครัว	1. ครอบครัวมีการช่วยเหลือและ ปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน 2. ครอบครัวสามารถพึ่งตนเองได้ 3. สมาชิกเคารพและให้เกียรติกัน 4. ครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน 5. การหย่าร้างในครอบครัว 6. การพบปะในครอบครัว
2. ความรู้และการศึกษา	1. การศึกษา 2. การติดต่อสื่อสาร	1. อ่านออกเขียนได้ 2. การได้รับการศึกษา 3. แหล่งและการติดตามข่าวสาร ความรู้
3. ชีวิตการทำงาน	1. การมีงานทำ 2. การทำงาน	1. ความมั่นคงในการทำงาน 2. ความพึงพอใจในการทำงาน
4. รายได้และการกระจายรายได้	1. รายได้ 2. การกระจายรายได้	1. การกักขังและมีหนี้สิน 2. การออม 3. การทำบัญชีรายรับรายจ่าย
5. สุขภาพและสุขอนามัย	1. สุขภาพ 2. สุขอนามัย	1. มีเครื่องนุ่งห่มที่เพียงพอ 2. มีอาหารและน้ำที่เพียงพอ 3. การปราศจากโรค 4. การมีหลักประกันสุขภาพ
6. สภาพแวดล้อม	1. สภาพที่อยู่อาศัย 2. สิ่งอำนวยความสะดวก 3. สภาพแวดล้อม	1. ประเภท วัสดุ ลักษณะของที่อยู่อาศัย 2. สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต 3. สภาพแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย
7. สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน	1. สภาพแวดล้อมภายในชุมชน	1. ปัญหาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน 2. ปัญหาทางสังคมของชุมชน
8. การบริหารจัดการที่ดี	1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม สาธารณะ	1. การมีส่วนร่วมในการทำงานและ ตรวจสอบภาครัฐ 2. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง 3. เป็นสมาชิกหรือคณะกรรมการใน หน่วยงานของรัฐ 4. การติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานของรัฐ 5. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับ หน่วยงานของรัฐ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ดัชนี	องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
9. วัฒนธรรมและความเชื่อ	1. การปฏิบัติกิจทางศาสนา 2. ความเชื่อ	6. การได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคจากหน่วยงานของรัฐ 1. การปฏิบัติกิจทางศาสนาด้วยกัน 2. ความเชื่อในการทำความดี 3. ความเชื่อในการแก้ปัญหาในชีวิต
10. ปัจจัยภายในจิตใจ	1. ความสงบสุขและความพร้อม 2. ความเห็นอกเห็นใจ	1. ความสงบสุขในจิตใจ 2. ความพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น 3. การประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น 4. ความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์
11. ความสุข	1. ความสุขในชีวิต 2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน 3. ความปลอดภัยในครอบครัวและทรัพย์สิน	1. ความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบัน 2. ความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน 3. ความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่น 4. ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน 5. ความปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว 6. ความมั่นคงความปลอดภัยในทรัพย์สิน

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน พบว่า เพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยเป็นเพศชาย ร้อยละ 54.7 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 45.3 มีอายุเฉลี่ย 33.45 ปี โดยมีอายุอยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 34.3 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 21 - 30 ปี ร้อยละ 33.8 ส่วนช่วงอายุมากกว่า 50 ปี น้อยที่สุด ร้อยละ 3.9 ศาสนา พบว่า ศาสนาพุทธ มากที่สุด ร้อยละ 94.8 รองลงมาคือ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ 4.7 และน้อยที่สุด คือ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ 0.5 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มากที่สุด ร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา (ม.1-ม.6/ม.ศ.1-ม.ศ.5/ปวช.) ร้อยละ 28.0 และน้อยที่สุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 2.4 สถานภาพการสมรส พบว่า มีสถานภาพสมรสมากที่สุด ร้อยละ 48.2 รองลงมา คือ สถานภาพโสด ร้อยละ 47.6 และน้อยที่สุดคือ หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ ร้อยละ 4.2 สถานภาพในครอบครัว พบว่า เป็นผู้อยู่อาศัย มากที่สุด ร้อยละ 43.2 รองลงมา คือ หัวหน้าครัวเรือน ร้อยละ 27.0 และน้อยที่สุด คือ เครือญาติ ร้อยละ 11.8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า 4-6 คน มากที่สุด ร้อยละ 63.2 รองลงมา คือ 1-3 คน ร้อยละ 26.4 และน้อยที่สุด คือ 10 คนขึ้นไป ร้อยละ 0.7 โดยมีสมาชิกเฉลี่ย 4 คน

การประกอบอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน พบว่า อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มากที่สุด ร้อยละ 32.2 รองลงมาคือ เกษตรกรรม ร้อยละ 21.2 และน้อยที่สุดคือ พ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 0.3 ส่วนการประกอบอาชีพรอง พบว่า ไม่มีอาชีพรองมากที่สุด ร้อยละ 47.7 รองลงมา คือ ค้าขาย ร้อยละ 28.3 และน้อยที่สุด คือ เกษตรกรรม ร้อยละ 5.2

รายได้รวมไม่หักค่าใช้จ่ายของครอบครัว พบว่า มีรายได้เฉลี่ย 23,484.62 บาท/เดือน โดยมีรายได้ต่ำกว่า 40,001 บาท/เดือน มากที่สุด ร้อยละ 89.9 รองลงมาคือ มีรายได้ ระหว่าง 40,001 - 80,000 บาท/เดือน ร้อยละ 6.7 และน้อยที่สุดคือ มีรายได้มากกว่า 120,001 บาท/เดือน ร้อยละ 1.0

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า 1-15 ปี มากที่สุด ร้อยละ 42.6 รองลงมา คือ 16-30 ปี ร้อยละ 38.8 และน้อยที่สุด คือ 46-60 ปี ร้อยละ 5.3 โดยมีระยะเวลาเฉลี่ย 19.56 ปี

ลักษณะการถือครองในที่อยู่อาศัย พบว่า มีที่อยู่เป็นของตนเอง มากที่สุด ร้อยละ 53.4 รองลงมา คือ เป็นผู้เช่าอาศัย ร้อยละ 24.3 และน้อยที่สุด คือ เช่า ร้อยละ 22.3 ส่วนลักษณะการถือครองในที่ทำกิน พบว่า ไม่มีการถือครองในที่ทำกิน มากที่สุด ร้อยละ 46.1 รองลงมา คือ มีที่เป็นของตนเอง ร้อยละ 34.3 โดยมีจำนวนพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ มากที่สุด ร้อยละ 71.0 และน้อยที่สุดคือ มีจำนวนพื้นที่ 20 - 29 ไร่ ร้อยละ 3.8 ส่วนมีที่เช่าผู้อื่น ร้อยละ 6.0 โดยมีพื้นที่มีน้อยกว่า 10 ไร่ มากที่สุด ร้อยละ 52.3 และน้อยที่สุดคือ มีพื้นที่ 10 - 19 ไร่ ร้อยละ 4.3

ตำแหน่งในชุมชนของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน พบว่า ไม่มีตำแหน่งใดในชุมชน มากที่สุด ร้อยละ 95.6 รองลงมา คือ คณะกรรมการชุมชน ร้อยละ 2.6 และน้อยที่สุด คือ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 0.8 รายละเอียดดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ข้อมูลพื้นฐาน	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	209	54.7
หญิง	173	45.3
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	40	10.5
21 - 30 ปี	129	33.8
31 - 40 ปี	131	34.3
41 - 50 ปี	67	17.5
มากกว่า 50 ปี	15	3.9
$(\bar{x} = 33.45 \text{ S.D.} = 9.731 \text{ Min} = 13 \text{ Max} = 65)$		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนา		
พุทธ	362	94.8
อิสลาม	18	4.7
คริสต์	2	0.5
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้ศึกษา	17	4.5
ประถมศึกษา (ป.1-ป.6)	27	7.0
มัธยมศึกษา (ม.1-ม.6/ม.ศ.1-ม.ศ.5/ปวช.)	107	28.0
อนุปริญญา/ปวส.	22	5.7
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	200	52.4
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.4
สถานภาพการสมรส		
โสด	182	47.6
สมรส	184	48.2
หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่	16	4.2
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครัวเรือน	103	27.0
คู่สมรสหัวหน้าครัวเรือน	69	18.0
เครือญาติ	45	11.8
ผู้อยู่อาศัย	165	43.2
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (n = 269) *		
1 - 3 คน	71	26.4
4 - 6 คน	170	63.2
7 - 9 คน	26	9.7
10 คนขึ้นไป	2	0.7
(\bar{x} = 4 S.D. = 1.650 Min = 1 Max = 10)		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

	(n=382)	
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	81	21.2
รับจ้างทั่วไป	27	7.1
ค้าขาย	37	9.7
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	8	2.1
ธุรกิจส่วนตัว	58	15.2
พนักงานบริษัทเอกชน	123	32.2
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	1	0.3
นักเรียน/นักศึกษา	40	10.4
ว่างงาน	7	1.8
อาชีพรอง		
เกษตรกรรม	20	5.2
รับจ้างทั่วไป	31	8.1
ค้าขาย	108	28.3
ธุรกิจส่วนตัว	41	10.7
ไม่มี	182	47.7
รายได้รวมไม่หักค่าใช้จ่ายของครอบครัว		
(บาท/เดือน) (n=208)*		
ต่ำกว่า 40,001	187	89.9
40,001 - 80,000	14	6.7
80,001 - 120,000	5	2.4
มากกว่า 120,001	2	1.0
— (\bar{x} = 23,484.62 S.D. = 31,598.04 Min=4,000 Max=350,000)		
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน (n=263)*		
1-15 ปี	112	42.6
16-30 ปี	102	38.8
31-45 ปี	35	13.3
46-60 ปี	14	5.3
— (\bar{x} = 19.56 S.D. = 13.79 Min=1 Max=60)		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

	(n=382)	
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองในที่อยู่อาศัย		
ของตนเอง	204	53.4
เช่า	85	22.3
ผู้อยู่อาศัย	93	24.3
ลักษณะการถือครองในที่ทำงาน		
ไม่มี	176	46.1
ไม่ระบุ	52	13.6
ของตนเอง	131	34.3
พื้นที่ถือครอง (n = 131 \bar{x} =8.34 S.D. = 10.19 Min = 0.25 Max = 60)		
น้อยกว่า 10 ไร่	93	71.0
10 - 19 ไร่	11	8.4
20 - 29 ไร่	5	3.8
มากกว่า 29 ไร่	9	6.9
ไม่ระบุจำนวน	13	9.9
เช่าผู้อื่น		
พื้นที่ถือครอง (n = 23 , \bar{x} =9.46 , S.D. = 9.13 Min = 0.25 Max = 30)		
น้อยกว่า 10 ไร่	12	52.3
10 - 19 ไร่	1	4.3
มากกว่า 19 ไร่	5	21.7
ไม่ระบุจำนวน	5	21.7
ตำแหน่งในชุมชน		
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	3	0.8
สมาชิก อบต.	4	1.0
คณะกรรมการชุมชน	10	2.6
ไม่มีตำแหน่งใดในชุมชน	365	95.6

หมายเหตุ : * มีบางส่วนไม่ระบุคำตอบ

ส่วนที่ 3 ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

การศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และแบ่งผลการศึกษาดังนี้ความอยู่ดีมีสุข 11 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ และความสุข

3.1 ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว

ความอยู่ดีมีสุขด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความสุขในด้านต่างๆ เรียงลำดับ ดังนี้ สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 97.6 รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัวเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และสมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน ร้อยละ 94.0 สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านการเงินหรือการประกอบอาชีพ ร้อยละ 91.9 ท่านไปพบปะกับญาติพี่น้องเป็นประจำอยู่เสมอ ร้อยละ 90.6 เมื่อมีปัญหาสมาชิกในครอบครัวจะปรึกษาหารือกัน ร้อยละ 83.5 สมาชิกในครอบครัวท่านไม่มีการหย่าร้าง หรือแยกทาง ร้อยละ 73.8 สมาชิกในครอบครัวไม่ได้ทะเลาะตบตีกันอยู่เนืองๆ ร้อยละ 71.7 ส่วนน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวไม่ได้สร้างปัญหาให้เดือดร้อนใจเสมอ ร้อยละ 66.2 รายละเอียดดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว

ประชากรและชีวิตครอบครัว	(n=382)			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี	373	97.6	9	2.4
2.สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านการเงินหรือการประกอบอาชีพ	351	91.9	31	8.1
3. สมาชิกในครอบครัวเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน	359	94.0	23	6.0
4. สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน	359	94.0	23	6.0
5. สมาชิกในครอบครัวไม่ได้สร้างปัญหาให้เดือดร้อนใจเสมอ	253	66.2	129	33.8
สมาชิกในครอบครัวไม่ได้ทะเลาะตบตีกันอยู่เนืองๆ	274	71.7	108	28.3
6. สมาชิกในครอบครัวท่านไม่มีการหย่าร้าง หรือแยกทาง	282	73.8	100	26.2
7. เมื่อมีปัญหาสมาชิกในครอบครัวจะปรึกษาหารือกัน	319	83.5	63	16.5
8. ท่านไปพบปะกับญาติพี่น้องเป็นประจำอยู่เสมอ	346	90.6	36	9.4

3.2 ด้านความรู้และการศึกษา

ความอยู่ดีมีสุขด้านความรู้และการศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ในด้านการอ่านออก/เขียนได้ ส่วนใหญ่ เขียน/อ่านได้ ร้อยละ 97.6 การได้รับการศึกษาภาคบังคับ พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับทุกคน ร้อยละ 87.2 ส่วนความถี่ในการติดตามข่าวสาร ความรู้ พบว่า ติดตามข่าวสารความรู้ทุกวัน มากที่สุด ร้อยละ 94.5 รองลงมา คือ วันเว้นวัน ร้อยละ 3.1 และน้อยที่สุด คือ ไม่ติดตามเลย ร้อยละ 0.3 แหล่งในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ พบว่า จากวิทยุ/โทรทัศน์ มากที่สุด ร้อยละ 95.8 รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 81.4 และน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน ร้อยละ 8.9 ชนิดข่าวสารหรือความรู้ที่สนใจ พบว่า ด้านบันเทิง มากที่สุด ร้อยละ 68.6 รองลงมา คือ ด้านการประกอบอาชีพต่างๆ ร้อยละ 16.2 และน้อยที่สุด คือ ด้านศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 0.5 รายละเอียดดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านความรู้และการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
การอ่านออก/เขียนได้		
เขียน/อ่านไม่ได้	9	2.4
เขียน/อ่านได้	373	97.6
การได้รับการศึกษาภาคบังคับ		
ได้รับทุกคน	333	87.2
ไม่ได้รับทุกคน	49	12.8
ความถี่ในการติดตามข่าวสาร ความรู้		
สัปดาห์ละครั้ง	8	2.1
วันเว้นวัน	12	3.1
ทุกวัน	361	94.5
ไม่ติดตามเลย	1	0.3
แหล่งในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้*		
เพื่อนบ้าน	95	24.9
สมาชิกในครอบครัว	173	45.3
เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน	54	14.1
หนังสือพิมพ์	311	81.4
วิทยุ/โทรทัศน์	366	95.8
เจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน	34	8.9

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
ชนิดข่าวสารหรือความรู้ที่สนใจ		
การเกษตร	21	5.5
การเมือง	35	9.2
การประกอบอาชีพต่างๆ	62	16.2
ศิลปวัฒนธรรม	2	0.5
บันเทิง	262	68.6

หมายเหตุ : * ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.3 ด้านชีวิตการทำงาน

ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงาน ผลการศึกษา พบว่า ในด้านความมั่นคงในการทำงาน มีงานทำอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ อาชีพที่ทำมีรายได้สม่ำเสมอ 84.8 อาชีพที่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ ร้อยละ 79.3 อาชีพที่ทำในปัจจุบันมีความมั่นคงดี ร้อยละ 76.2 อาชีพที่ทำมีภาวะความเสี่ยงจากสภาวะธรรมชาติ ร้อยละ 73.8 และน้อยที่สุด คือ อาชีพที่ทำมีความเสี่ยงจากราคาผลผลิตในตลาด ร้อยละ 68.3

ส่วนในด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า รู้สึกภูมิใจในงานที่ทำอยู่มากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ จะประกอบอาชีพนี้ไปเรื่อยๆ ร้อยละ 84.3 มีความพอใจกับลักษณะงานที่ทำอยู่ ร้อยละ 84.0 ส่วนน้อยที่สุด คือ อาชีพมีความเป็นอิสระ และมีความรู้สึกพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน ร้อยละ 77.2 รายละเอียดดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านชีวิตการทำงาน

ชีวิตการทำงาน	(n=382)			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความมั่นคงในการทำงาน				
1. ท่านมีงานทำอย่างต่อเนื่อง	342	89.5	40	10.5
2. อาชีพที่ท่านทำมีรายได้สม่ำเสมอ	324	84.8	58	15.2
3. อาชีพที่ท่านทำมีภาวะความเสี่ยงจากสภาวะธรรมชาติ	282	73.8	100	26.2
4. อาชีพที่ท่านทำมีความเสี่ยงจากราคาผลผลิตในตลาด	261	68.3	121	31.7
5. อาชีพที่ท่านทำในปัจจุบันมีความมั่นคงดี	291	76.2	91	23.8
6. อาชีพที่ท่านสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้	303	79.3	79	20.7
ความพึงพอใจในการทำงาน				
1. อาชีพของท่านมีความเป็นอิสระ	295	77.2	87	22.8
2. ท่านรู้สึกพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน	295	77.2	87	22.8

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ชีวิตการทำงาน	(n=382)			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
3. ท่านพอใจกับลักษณะงานที่ทำอยู่	321	84.0	61	16.0
4. ท่านจะประกอบอาชีพนี้ไปเรื่อยๆ	322	84.3	60	15.7
5. ท่านรู้สึกภูมิใจในงานของท่าน	342	89.5	40	10.5

3.4 ด้านรายได้และการกระจายรายได้

ความอยู่ดีมีสุขด้านรายได้และการกระจายรายได้ ผลการศึกษา พบว่า เรื่องภาวะหนี้สินของครัวเรือน ส่วนใหญ่ไม่มีภาวะหนี้สิน ร้อยละ 53.9 และมีภาวะหนี้สิน ร้อยละ 46.1 โดยจำนวนหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 176,527.78 บาท อัตราการผ่อนชำระเฉลี่ย 3,962.77 บาท/เดือน แหล่งเงินกู้ พบว่า สถาบันการเงินภาคเอกชน มากที่สุด ร้อยละ 57.4 รองลงมา คือ สถาบันการเงินภาครัฐบาล ร้อยละ 19.3 น้อยที่สุด คือ สหกรณ์ ร้อยละ 1.1 โดยวัตถุประสงค์ในการกู้ยืม พบว่า เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน มากที่สุด ร้อยละ 21.2 รองลงมา คือ เพื่อลงทุนค้าขาย ร้อยละ 18.6 และน้อยที่สุด คือ เพื่อรักษาพยาบาลสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 3.1 รายละเอียดดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านรายได้และการกระจายรายได้เกี่ยวกับภาวะหนี้สิน

ภาวะหนี้สินของครัวเรือน	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
ภาวะหนี้สินของครัวเรือน		
ไม่มี	206	53.9
มี	176	46.1
จำนวนหนี้สินของครัวเรือน (บาท) (n=176)*		
ต่ำกว่า 60,001	30	17.0
60,001 – 120,000	24	13.7
120,001 – 180,000	2	1.1
180,001 – 240,000	4	2.3
มากกว่า 240,000	12	6.8
ไม่ระบุจำนวน	104	59.1
$(\bar{x} = 176,527.78 \text{ S.D.} = 321082.72 \text{ Min} = 5,000 \text{ Max} = 2,000,000)$		
อัตราการผ่อนชำระ (บาท/เดือน) (n=176)*		
ต่ำกว่า 2,001	31	17.6

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

(n=382)

ภาวะหนี้สินของครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
2,001 - 4,000	3	1.7
4,001 - 6,000	3	1.7
6,001 - 8,000	3	1.7
มากกว่า 8,000	7	4.0
ไม่ระบุจำนวน	129	73.3
$\bar{x} = 3,962.77$ S.D. = 6,083.58 Min = 500 Max = 35,000		
แหล่งเงินกู้**		
สมาชิกภายในครอบครัว	18	10.2
เพื่อนบ้าน	12	6.8
สถาบันการเงินภาคเอกชน	101	57.4
สถาบันการเงินภาครัฐบาล	34	19.3
สหกรณ์	2	1.1
กองทุนหมู่บ้าน	3	1.7
ธ.ก.ส.	5	2.8
กู้นอกระบบ	25	14.2
วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม**		
ลงทุนประกอบอาชีพในภาคการเกษตร	27	7.2
ลงทุนประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร	16	4.2
ลงทุนค้าขาย	71	18.6
ก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	21	5.5
เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน	33	8.6
เพื่อรักษาพยาบาลสมาชิกในครัวเรือน	12	3.1
เพื่อซื้อทรัพย์สินต่างๆ ที่จำเป็น	47	12.3
เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน	81	21.2

หมายเหตุ : * เฉพาะผู้มีหนี้สินของครัวเรือน

** ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

สำหรับความอยู่ดีมีสุขด้านรายได้และการกระจายรายได้ ผลการศึกษา พบว่า ในเรื่องการเก็บออมของสมาชิกในครอบครัว ส่วนใหญ่มีการเก็บออม ร้อยละ 87.4 โดยมีเงินออมเฉลี่ย 9,342.86 บาท/เดือน โดยเก็บออมเอง มากที่สุด ร้อยละ 67.1 รองลงมา คือ เก็บออมโดยนำฝากธนาคาร 44.6 และน้อยที่สุด คือ เก็บออมโดยผู้อื่นเก็บให้ ร้อยละ 0.9 และส่วนใหญ่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน ร้อยละ 67.4 รายละเอียดดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านรายได้และการกระจายรายได้เกี่ยวกับการเก็บออม

(n=382)		
การเก็บออม	จำนวน	ร้อยละ
การเก็บออมของสมาชิกในครอบครัว		
ไม่มี	48	12.6
มี	334	87.4
จำนวนเงินออมของครอบครัว (บาท/เดือน) (n=334)*		
ต่ำกว่า 4,001	12	3.6
4,001 - 8,000	5	1.5
8,001 - 12,000	6	1.8
12,001 - 16,000	1	0.3
มากกว่า 16,001	4	1.2
ไม่ระบุจำนวน	306	91.6
$\bar{x} = 9,342.86$ S.D. = 12,702.97 Min = 500 Max = 50,000		
วิธีการออม**	31	11.40
เก็บออมเอง	224	67.1
เก็บออมโดยผู้อื่นเก็บให้	3	0.9
เก็บออมโดยนำฝากธนาคาร	149	44.6
การทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน		
มี	225	67.4
ไม่มี	109	32.6

หมายเหตุ : * เฉพาะผู้ที่มีเงินออมของครอบครัว

** ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.5 ด้านสุขภาพและสุขอนามัย

ความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพและสุขอนามัย ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอ ร้อยละ 96.6 มีอาหารรับประทานเพียงพอ ร้อยละ 98.7 มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคเพียงพอ ร้อยละ 96.6 น้ำใช้ในการประกอบอาชีพ เพียงพอ ร้อยละ 94.5 ซึ่งแหล่งน้ำที่ใช้ในการบริโภคส่วนใหญ่เป็นน้ำประปามากที่สุด ร้อยละ 90.3 รองลงมา คือ น้ำบาดาล ร้อยละ 9.4 น้อยที่สุด คือ น้ำคลอง ร้อยละ 0.3

การตรวจสุขภาพประจำปีละหนึ่งครั้ง ร้อยละ 72.8 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 66.5 ส่วนใหญ่ เจ็บป่วยปีละ 1-2 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 67.0 รองลงมา เจ็บป่วยปีละ 3-6 ครั้ง ร้อยละ 20.2 น้อยที่สุด คือ ป่วยบ่อย ๆ ร้อยละ 3.9 ในด้านการรักษาพยาบาล ส่วนใหญ่ รักษาโดย

แพทย์แผนปัจจุบัน มากที่สุด ร้อยละ 91.9 สถานพยาบาลที่ครอบครัวไปรักษา คือ โรงพยาบาลของรัฐ มากที่สุด ร้อยละ 48.4 รองลงมา คือ โรงพยาบาลเอกชน ร้อยละ 41.1 น้อยที่สุด คือ คลินิกเอกชน ร้อยละ 2.1 และส่วนใหญ่มีหลักประกันสุขภาพ โดยใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า มากที่สุด ร้อยละ 34.0 รองลงมา คือ บัตรประกันสังคม ร้อยละ 33.8 น้อยที่สุด คือ ไม่มีบัตรประกันสังคม ร้อยละ 9.7 รายละเอียดดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านสุขภาพและสุขอนามัย

(n=382)		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เครื่องนุ่งห่ม		
เพียงพอ	369	96.6
ไม่เพียงพอ	13	3.4
อาหารรับประทาน		
เพียงพอ	377	98.7
ไม่เพียงพอ	5	1.3
น้ำใช้ในการอุปโภคบริโภค		
เพียงพอ	369	96.6
ไม่เพียงพอ	13	3.4
น้ำใช้ในการประกอบอาชีพ		
เพียงพอ	361	94.5
ไม่เพียงพอ	21	5.5
แหล่งน้ำ		
น้ำบาดาล	36	9.4
น้ำประปา	345	90.3
น้ำคลอง	1	0.3
การตรวจสุขภาพประจำปีละหนึ่งครั้ง		
มี	278	72.8
ไม่มี	104	27.2
โรคประจำตัว		
มี	254	66.5
ไม่มี	128	33.5

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

	(n=382)	
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
สถิติการเจ็บป่วย		
เจ็บป่วยบ่อยๆ	15	3.9
เจ็บป่วยปีละ 1-2 ครั้ง	256	67.0
เจ็บป่วยปีละ 3-6 ครั้ง	77	20.2
ไม่เจ็บป่วยเลย	34	8.9
การรักษาพยาบาล		
รักษาด้วยตัวเอง	31	8.1
รักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน	351	91.9
สถานพยาบาลที่ครอบครัวไปรักษา		
โรงพยาบาลของรัฐ	185	48.4
โรงพยาบาลเอกชน	157	41.1
สถานือนามัย/ศูนย์สาธารณสุข	32	8.4
คลินิกเอกชน	8	2.1
หลักประกันสุขภาพ		
ไม่มี	37	9.7
ประกันสังคม	129	33.8
บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า	130	34.0
ประกันชีวิต	86	22.5

3.6 ด้านสภาพแวดล้อม

ความมั่งคั่งมีสุขด้านสภาพแวดล้อม ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน คือ ประเภทของที่อยู่อาศัย บริเวณที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านประเภทของที่อยู่อาศัย ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ประเภทที่อยู่อาศัยเป็น บ้านเดี่ยว มากที่สุด ร้อยละ 57.6 รองลงมา คือ ตึกแถว ห้องแถวหรือทาวน์เฮาส์ ร้อยละ 29.3 และน้อยที่สุด คือ ทาวน์เฮาส์ที่มีบริเวณ ร้อยละ 4.7 ส่วนวัสดุที่ใช้ปลูกสร้างที่พักอาศัย พบว่า วัสดุถาวรเป็นส่วนใหญ่ (เช่น ไม้อัด คอนกรีต) มากที่สุด ร้อยละ 36.4 รองลงมา คือ ครึ่งไม้ครึ่งตึก ร้อยละ 30.4 และน้อยที่สุด คือ วัสดุชั่วคราวหรือวัสดุไม่ถาวร (เช่น ฝาใบ แฝก) ร้อยละ 1.8 ส่วนบ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พบว่า มีบ้านของตนเอง มากที่สุด ร้อยละ 45.3 รองลงมา คือ

บ้านเช่า ร้อยละ 26.4 และน้อยที่สุด คือ บ้านพักข้าราชการ/พนักงาน ร้อยละ 4.7 รายละเอียดดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านสภาพแวดล้อม

(n=382)		
รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทที่อยู่อาศัย		
เรือนแถว	32	8.4
ตึกแถว ห้องแถว หรือ ทาวน์เฮาส์	112	29.3
ทาวน์เฮาส์ที่มีบริเวณ	18	4.7
บ้านเดี่ยว	220	57.6
วัสดุที่ใช้ปลูกสร้างที่พักอาศัย		
วัสดุใช้แล้วหรือวัสดุไม่ถาวร (เช่น ฝาใบ แฝก)	7	1.8
วัสดุถาวรเป็นส่วนใหญ่ (เช่น ไม้อัด คอนกรีต)	139	36.4
ครึ่งไม้ครึ่งตึก	116	30.4
ไม้	43	11.3
ตึก	77	20.2
บ้านที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน		
บ้านเช่า	101	26.4
บ้านพักข้าราชการ/พนักงาน	18	4.7
บ้านบิดา มารดา ญาติ	90	23.6
บ้านของตนเอง	173	45.3

ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องมลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง มากที่สุด ร้อยละ 81.7 รองลงมา คือ มลพิษทางเสียง ร้อยละ 55.2 และน้อยที่สุด คือ กลิ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม ร้อยละ 9.2 รายละเอียดดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย

ปัญหา*	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. น้ำเสียจากแหล่งชุมชน	205	53.7
2. ขยะมูลฝอย กลิ่นเหม็น	202	52.9
3. มลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง	312	81.7
4. มลพิษทางเสียง	211	55.2
5. น้ำท่วมในช่วงฤดูฝน	153	40.1
6. ท่อระบายน้ำอุดตัน	153	40.1
7. ไม่มีทางเท้าเดินบนขอบถนน	38	9.9
8. ไม่มีแสงสว่างบนทางเท้าในตอนกลางคืน	131	34.3
9. ถนนขรุขระ/มีน้ำท่วมขัง	83	21.7
10. ไม่มีสายตรวจดูแลความปลอดภัย	143	37.4
11. กลิ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม	35	9.2
12. กลิ่นจากการทำการเกษตร	103	27.0

หมายเหตุ : * ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกในครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้มากที่สุด ร้อยละ 99.5 รองลงมา คือ มีโทรทัศน์ ร้อยละ 93.5 และน้อยที่สุด คือ เครื่องทำน้ำอุ่น ร้อยละ 22.5 รายละเอียดดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกในครอบครัว

สิ่งแวดล้อมความสะดวกในครอบครัว*	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ไฟฟ้า	380	99.5
2. น้ำประปา	339	88.7
3. โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	341	89.3
4. ตู้เย็น	336	88.0
5. วิทยุ/เทป/เครื่องเสียง	269	70.4
6. เครื่องเล่นวีดีโอ/ซีดี/ดีวีดี	273	71.5
7. โทรทัศน์	357	93.5
8. เครื่องปรับอากาศ	217	56.8

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว*	(n=382)	
	จำนวน	ร้อยละ
9. เครื่องซักผ้า	274	71.7
10. รถยนต์	275	72.0
11. รถจักรยาน	237	62.0
12. รถจักรยานยนต์	260	68.1
13. เต้าแก๊ส	293	76.7
14. ไมโครเวฟ	115	30.1
15. เตาไรต์	270	70.7
16. เครื่องทำน้ำอุ่น	86	22.5
17. เครื่องกรองน้ำดื่ม	104	27.2
18. เครื่องดูดฝุ่น	94	24.6
19. นาฬิกา	268	70.2
20. เครื่องคอมพิวเตอร์	178	46.6

หมายเหตุ : *ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.7 ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน

ความอยู่ดีมีสุขด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ปัญหาในรอบปีที่ผ่านมาที่ชุมชนประสบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษา พบว่า ปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำท่วมมากที่สุด ร้อยละ 84.6 รองลงมา คือ ใกล้เคียงบ้านมีสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อน ร้อยละ 80.9 สภาพดินในที่ทำกินของท่านมีการปรับปรุงโดยการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 70.2 ครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ร้อยละ 69.9 ปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำแล้ง ร้อยละ 65.4 และน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวมีการเจ็บป่วยด้วยมลพิษ ร้อยละ 60.5

ด้านปัญหาที่ชุมชนประสบในรอบปีที่ผ่านมา ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ การทะเลาะวิวาทมากที่สุด ร้อยละ 84.3 รองลงมา คือ การลักขโมย ร้อยละ 82.2 เมาส์รบกวน ร้อยละ 77.0 ยาเสพติด ร้อยละ 66.5 บ่อนการพนัน/เล่นการพนัน ร้อยละ 64.4 วิวาทกัน ร้อยละ 59.9 คนในชุมชนถูกทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 50.5 การข่มขืน ร้อยละ 39.8 คนในชุมชนเป็นโรคจิต/โรคประสาท ร้อยละ 38.5 และน้อยที่สุด คือ การค้าประเวณี/โสเภณี ร้อยละ 27.0 รายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

ประเด็น	(n=382)			
	มี		ไม่มี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม				
1. สมาชิกในครอบครัวมีการเจ็บป่วยด้วยมลพิษ	231	60.5	151	39.5
2. ครอบครัวของท่านได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	267	69.9	115	30.1
3. สภาพดินในที่ทำกินของท่านมีการปรับปรุงโดยการใส่ปุ๋ย	268	70.2	114	29.8
4. ใกล้เคียงบ้านของท่านมีส่วนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อน	309	80.9	73	19.1
5. ปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำท่วม	323	84.6	59	15.4
6. ปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำแล้ง	250	65.4	132	34.6
ปัญหาที่ชุมชนประสบในรอบปีที่ผ่านมา				
1. การทะเลาะวิวาท	322	84.3	60	15.7
2. การลักขโมย	314	82.2	68	17.8
3. บ่อนการพนัน/เล่นการพนัน	246	64.4	136	35.6
4. ยาเสพติด	254	66.5	128	33.5
5. คนในชุมชนเป็นโรคจิต/โรคประสาท	147	38.5	235	61.5
6. การข่มขืน	152	39.8	230	60.2
7. เมาสุรา อาละวาด	294	77.0	88	23.0
8. ภัยรบกวนกวางตึกกัน	229	59.9	153	40.1
9. คนในชุมชนถูกทำร้ายร่างกาย	193	50.5	189	49.5
10. การค้าประเวณี/โสเภณี	103	27.0	279	73.0

3.8 ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

ความอยู่ดีมีสุข ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 97.1

ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนไปและใช้สิทธิ ร้อยละ 91.0

ด้านการเป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนไม่เป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 87.4

ด้านการติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่เคยร้อยละ 77.7 โดยไม่ระบุจำนวน มากที่สุด ร้อยละ 33.0 รองลงมา คือ มีความถี่ในการติดต่อ 1 ครั้ง/ปี ร้อยละ 32.7 และมีความถี่ในการติดต่อ 2 ครั้ง/ปี ร้อยละ 22.2 และน้อยที่สุด คือ มีความถี่ในการติดต่อ 10 ครั้ง/ปี ร้อยละ 0.3 โดยมีประเด็นในการติดต่อ คือ เรื่องการทำบัตรประชาชน มากที่สุด ร้อยละ 56.4 รองลงมา คือ ติดต่องาน ชุระ ร้อยละ 19.2 ส่วนน้อยที่สุด คือ ไปเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.3 ส่วนไม่เคยติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐเลย ร้อยละ 22.3 ไม่ระบุสาเหตุที่ไปติดต่อมากที่สุด ร้อยละ 85.9 รองลงมา คือ ไม่มีชุระ ร้อยละ 8.2 และน้อยที่สุด คือ ไม่ชอบการทำงานของภาครัฐ ร้อยละ 2.4

ด้านการรับทราบวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรัฐที่ไปติดต่อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบ ร้อยละ 54.5

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 81.7 และเคยเข้าร่วม ร้อยละ 18.3 โดยกิจกรรมที่เข้าร่วม คือ การส่งเสริมสุขภาพ ชุมชน มากที่สุด ร้อยละ 37.4 รองลงมา คือ การปลูกป่าและการดูแลรักษาต้นไม้ ร้อยละ 30.1 และน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ร้อยละ 4.9

ด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคย ร้อยละ 69.9 และเคย ร้อยละ 30.1 โดยประเด็นที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ คือ ไม่ระบุ ร้อยละ 91.2 รองลงมา คือ ประกาศต่าง ๆ ร้อยละ 7.0 และน้อยที่สุด คือ ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและพันธุ์สัตว์ ร้อยละ 0.9 ส่วนแหล่งข่าวสาร ส่วนใหญ่ไม่ระบุแหล่งข่าว ร้อยละ 83.5 รองลงมา คือ โทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 8.7 รองลงมา คือ วิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 2.6 และน้อยที่สุด คือ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 0.9

ด้านการได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม พบว่า ได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ร้อยละ 81.9

ด้านการเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 74.1 ร้อยละเฉลี่ยดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

	(n=382)	
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การมีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ		
ไม่มี	371	97.1
มี แต่ไม่ระบุ	10	2.6
มี โดยทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการชุมชน	1	0.3

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

	(n=382)	
ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมา		
ไม่ไป	17	4.5
ไปแต่ไม่ใช้สิทธิ	17	4.5
ไปและใช้สิทธิ	348	91.0
การเป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ		
เป็น	48	12.6
ไม่เป็น	334	87.4
การติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ		
เคย	297	77.7
ความถี่ในการติดต่อ (ครั้ง/ปี) (n=297)		
1	97	32.7
2	66	22.2
3	18	6.1
4	15	5.1
5	2	0.6
10	1	0.3
ไม่ระบุจำนวน	98	33.0
ประเด็นในการติดต่อ (n=78)		
ติดต่องาน/ธุระ	15	19.2
ทำใบขับขี่	7	9.0
ทำบัตรประชาชน	44	56.4
เลือกตั้ง	1	1.3
เปลี่ยนชื่อ	4	5.1
ทำทะเบียนบ้าน	5	6.4
เสียภาษี	2	2.6
การติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ (ต่อ)		
ไม่เคย	85	22.3
สาเหตุที่ไม่เคย		
ไม่ว่าง	3	3.5
ไม่มีธุระ	7	8.2
ไม่ชอบการทำงานภาครัฐ	2	2.4
ไม่ระบุ	73	85.9

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

(n=382)

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
การรับทราบวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรัฐที่ไปติดต่อ		
ทราบ	174	45.5
ไม่ทราบ	208	54.5
การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ		
เคย	70	18.3
สาเหตุที่เข้าร่วม (n=70)		
อยากช่วยเหลือ	5	7.1
เลือกตั้ง	1	1.4
ดูการเกษตรในจังหวัดต่างๆ	2	2.9
ต้องการมีส่วนร่วม	2	2.9
เข้าร่วมการอบรม	1	1.4
ไม่ระบุ	59	84.3
ไม่เคย	312	81.7
สาเหตุที่ไม่เข้าร่วม (n=312)		
ไม่ได้อ่านข้อมูล	1	0.3
ไม่ทราบข้อมูล	18	5.8
ไม่มีเวลา	25	8.0
มีอายุมาก	1	0.3
ไม่ระบุ	267	85.6
กิจกรรมที่เข้าร่วม (n=123)		
การปลูกป่าและการดูแลรักษาต้นไม้	37	30.1
การส่งเสริมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์	6	4.9
การส่งเสริมสุขภาพชุมชน	46	37.4
การฝึกอาชีพหัตถกรรม	10	8.1
การฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรกรรม	24	19.5
การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐ		
ไม่เคย	267	69.9
เคย	115	30.1
ประเด็นที่ได้รับข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ (n=115)		
ประกาศต่างๆ	8	7.0
ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชน	1	0.9
พันธุ์สัตว์	1	0.9

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

(n=382)

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ระบุ	105	91.2
แหล่งข่าวสาร		
หนังสือพิมพ์	1	0.9
โทรทัศน์	10	8.7
วิทยุกระจายเสียง	3	2.6
เพื่อนบ้าน	2	1.7
ผู้นำชุมชน	3	2.6
ไม่ระบุ	96	83.5
การได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม		
ใช่	313	81.9
ไม่ใช่	69	18.1
การเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน		
เคย	283	74.1
ไม่เคย	99	25.9

3.9 ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

ความอยู่ดีมีสุข ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้มีความสุขมากที่สุด ร้อยละ 96.1 รองลงมา คือ เชื่อว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้มีความสุข ร้อยละ 94.5 สมาชิกในครอบครัวมีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาร่วมกันในวันสำคัญต่างๆ ร้อยละ 92.9 และเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ร้อยละ 92.7 นอกจากนี้พบว่า เพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่นๆ ในชุมชนจะช่วยเหลือถ้ามีเหตุการณ์ร้ายแรงหรือฉุกเฉินเกิดขึ้น ร้อยละ 89.3 สมาชิกในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันในวันหยุดสุดสัปดาห์ ร้อยละ 86.6 ส่วนน้อยที่สุด คือ ประชาชนเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรง ร้อยละ 85.3 รายละเอียดดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

(n=382)

ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีกิจกรรมร่วมกันในวันหยุดสุดสัปดาห์	331	86.6	51	13.4
2. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการประกอบกิจกรรม	355	92.9	27	7.1

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

(n=382)

ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทางศาสนาร่วมกันในวันสำคัญต่าง ๆ				
3. ท่านเชื่อว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้ท่านมีความสุข	361	94.5	21	5.5
4. ท่านเชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้ท่านมีความสุข	367	96.1	15	3.9
5. ท่านเชื่อว่าท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรง	326	85.3	56	14.7
6. ท่านเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่แก้ไขได้	354	92.7	28	7.3
7. ท่านเชื่อว่าเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่นๆ ในชุมชนจะช่วยเหลือท่านถ้ามีเหตุการณ์ร้ายแรงหรือฉุกเฉินเกิดขึ้นกับท่าน	341	89.3	41	10.7

3.10 ด้านปัจจัยภายในจิตใจ

ความอยู่ดีมีสุข ด้านปัจจัยภายในจิตใจ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์มากที่สุด ร้อยละ 93.5 รองลงมา มีความสงบสุขในจิตใจ ร้อยละ 92.9 พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาและไม่กลัวปัญหาที่เกิดขึ้น ร้อยละ 90.6 ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ร้อยละ 86.1 ส่วนน้อยที่สุด คือ ประสบความสำเร็จอย่างที่ท่านต้องการ ร้อยละ 84.6 รายละเอียดดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านปัจจัยภายในจิตใจ

(n=382)

ประเด็น	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีความสงบสุขในจิตใจ	355	92.9	27	7.1
2. ท่านประสบความสำเร็จอย่างที่ท่านต้องการ	323	84.6	59	15.4
3. ท่านพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาและไม่กลัวปัญหาที่เกิดขึ้น	346	90.6	36	9.4
4. ท่านประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น	329	86.1	53	13.9
5. ท่านมีความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์	357	93.5	25	6.5

3.11 ด้านความสุข

ความอยู่ดีมีสุข ด้านความสุข ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันมากที่สุด ร้อยละ 92.7 รองลงมา คือ มีความอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว

ร้อยละ 91.1 มีความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชน ร้อยละ 87.4 มีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน ร้อยละ 86.9 ส่วนน้อยที่สุด คือ มีความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน ร้อยละ 85.1 ร้อยละเฉลี่ยจัดตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงข้อมูลความอยู่ดีมีสุข ด้านความสุข

ประเด็น	(n=382)			
	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันของท่าน	354	92.7	28	7.3
2. ท่านมีความสุขกับชีวิตในปัจจุบันของท่าน	325	85.1	57	14.9
3. ท่านมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา	332	86.9	50	13.1
4. ท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน	332	86.9	50	13.1
5. ท่านมีความอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว	348	91.1	34	8.9
6. ท่านมีความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชน	334	87.4	48	12.6

ส่วนที่ 4 ระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

โดยภาพรวมความคิดเห็นระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยความสุขที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวมีการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ย 3.91 รองลงมาคือ สมาชิกในครอบครัวไม่รับประทานอาหารประเภทสุกๆ ดิบๆ มีค่าเฉลี่ย 3.80 ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครเจ็บป่วยต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 3.77 สมาชิกในครอบครัวมีความรู้ในเรื่องการป้องกันตนเองให้ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ และเมื่อมีปัญหาในครอบครัว สมาชิกได้ใช้วิธีการแก้ไขอย่างมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ย 3.76 ส่วนน้อยที่สุดคือ ชุมชนหมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้อย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 3.57 ร้อยละเฉลี่ยจัดตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความสุข
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. สมาชิกในครอบครัวมีการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะ	137	88	145	9	3	3.91	0.95	มาก
2. สมาชิกในครอบครัวไม่รับประทานอาหารประเภทสุก ๆ ดิบ ๆ	86	174	92	21	9	3.80	0.93	มาก
3. ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครเจ็บป่วยต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	122	131	68	40	21	3.77	1.17	มาก
4. สมาชิกในครอบครัวมีความรู้ในเรื่องการป้องกันตนเองให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ	98	125	132	23	4	3.76	0.94	มาก
5. เมื่อมีปัญหาในครอบครัว สมาชิกได้ใช้วิธีการแก้ไขอย่างมีเหตุผล	93	126	140	23	0	3.76	0.89	มาก
6. สมาชิกไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนบ้านและชุมชนที่อยู่อาศัย	80	148	138	12	4	3.75	0.86	มาก
7. สมาชิกในครอบครัวมีการปรึกษาหารือกันกับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ	84	131	153	14	0	3.75	0.84	มาก
8. สมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม	80	138	152	12	0	3.75	0.82	มาก
9. เมื่อเกิดปัญหาความไม่สบายใจ สมาชิกในครอบครัวมีการนำหลักศาสนามาใช้ประกอบการคิดและแก้ปัญหา	81	144	134	21	2	3.74	0.87	มาก
10. สมาชิกในครอบครัวมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง	79	135	153	15	0	3.73	0.83	มาก
11. สมาชิกในครอบครัวมีงานทำอย่างมั่นคง พึ่งพาตนเองได้	90	116	158	18	0	3.73	0.88	มาก
12. สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้กัน และมีการปรึกษาหารือปัญหาด้วยกันเสมอ	83	125	159	15	0	3.72	0.85	มาก
13. สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพแข็งแรงทุกคน (ไม่เจ็บกระเสาะกระแสะ)	83	175	71	38	15	3.71	1.04	มาก
14. การที่สมาชิกในครอบครัวไม่ติดสิ่งเสพติด เช่น สุรา บุหรี่ ยาบ้า ฯลฯ	106	141	69	44	22	3.69	1.16	มาก

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

(n=382)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	S.D.	ระดับ ความสุข
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
15. สภาพแวดล้อมในชุมชนน่าอยู่ ไม่มี มลพิษ โรคระบาด และปัญหาสังคม	75 19.6	131 34.3	156 40.8	20 5.2	0 0	3.68	0.85	มาก
16. ชุมชน หมู่บ้าน มีความสามัคคี เข้มแข็ง	78 20.4	117 30.6	169 44.2	17 4.5	1 0.3	3.66	0.86	มาก
17. สมาชิกในครอบครัวได้ออกกำลังกาย สม่ำเสมออย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน	70 18.3	171 44.8	77 20.2	42 11.0	22 5.8	3.59	1.09	มาก
18. ชุมชน หมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้อย่างทั่วถึง	74 19.4	105 27.5	173 45.3	24 6.3	6 1.6	3.57	0.93	มาก
เฉลี่ยรวม						3.73	0.70	มาก

ส่วนที่ 5 การเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลาง ตอนบน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย และรายได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและหญิงมีความอยู่ดีมีสุขไม่แตกต่างกัน โดยมีความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 และ 3.73 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามเพศ

เพศ	N	\bar{x}	S.D.	t
ชาย	209	3.72	0.677	-0.56
หญิง	173	3.73	0.178	

ผลการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนจำแนกตามช่วงอายุ พบว่า แต่ละช่วงอายุมีความอยู่ดีมีสุขไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 4.20 โดยทุกช่วงอายุมีความอยู่ดีมีสุขอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.20 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามช่วงอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	M.S.	F
ระหว่างกลุ่ม	1.21	4	0.302	0.623
ภายในกลุ่ม	182.88	377	0.485	
รวม	184.09	381		

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามช่วงอายุ

อายุ	N	\bar{X}	S.D.	ระดับความอยู่ดีมีสุข
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	40	3.61	0.77	มาก
21 – 30 ปี	129	3.69	0.71	มาก
31 – 40 ปี	131	3.76	0.65	มาก
41 – 50 ปี	67	3.80	0.69	มาก
ตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป	15	3.75	0.67	มาก

ผลการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4.22 แสดงว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความอยู่ดีมีสุขแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ดังนั้นเพื่อหาความแตกต่างระหว่างคู่จึงวิเคราะห์รายคู่โดยวิธี LSD พบว่า มีจำนวน 6 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4.23

คู่ที่ 1 กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษากับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษามีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มประถมศึกษา

คู่ที่ 2 กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษากับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษามีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มมัธยมศึกษา

คู่ที่ 3 กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษากับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษามีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มปริญญาตรี

คู่ที่ 4 กลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญญา กับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญญา มีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มประถมศึกษา

คู่ที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญาตกับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญาตมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มมัธยมศึกษา

คู่ที่ 6 กลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญาตกับกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญาตมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มปริญญาตรี

ตารางที่ 4.22 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	M.S.	F
ระหว่างกลุ่ม	6.170	5	1.234	2.608*
ภายในกลุ่ม	177.920	376	0.473	
รวม	184.090	381		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญาต/ปวส.	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	สูงกว่าปริญญาตรี
	$\bar{X} = 4.10$	$\bar{X} = 3.56$	$\bar{X} = 3.65$	$\bar{X} = 4.04$	$\bar{X} = 3.71$	$\bar{X} = 3.88$
ไม่ได้รับการศึกษา	-	0.540*	0.453*	0.064	0.390*	0.223
ประถมศึกษา	-	-	-0.873	-0.476*	-0.150	0.319
มัธยมศึกษา	-	-	-	-0.389*	-0.063	-0.232
อนุปริญาต/ปวส.	-	-	-	-	0.326*	0.157
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	-	-	-	-	-	-0.168
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามอาชีพหลัก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4.24 แสดงว่าอาชีพที่ต่างกันมีความอยู่ดีมีสุขแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ดังนั้นเพื่อหาความแตกต่างระหว่างคู่จึงวิเคราะห์รายคู่โดยวิธี LSD พบว่า มีจำนวน 10 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4.25

คู่ที่ 1 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมกับกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป

คู่ที่ 2 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมกับกลุ่มอาชีพค้าขาย พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย

คู่ที่ 3 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมกับกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

คู่ที่ 4 กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป พบว่า กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป

คู่ที่ 5 กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอาชีพค้าขาย พบว่า กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย

คู่ที่ 6 กลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน พบว่ากลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

คู่ที่ 7 กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป พบว่า กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป

คู่ที่ 8 กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มอาชีพค้าขาย พบว่า กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพค้าขาย

คู่ที่ 9 กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน พบว่า กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

คู่ที่ 10 กลุ่มนักเรียน/นักศึกษากับกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน พบว่า กลุ่มนักเรียน/นักศึกษามีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน

ตารางที่ 4.24 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามอาชีพหลัก

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	M.S.	F
ระหว่างกลุ่ม	14.218	7	2.031	4.463*
ภายในกลุ่ม	169.763	373	0.455	
รวม	183.981	380		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพ	เกษตรกร	รับจ้างทั่วไป	ค้าขาย	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจ ส่วนตัว	พนักงาน บริษัทเอกชน	นักเรียน/ นักศึกษา
	$\bar{X} = 3.94$	$\bar{X} = 3.48$	$\bar{X} = 3.60$	$\bar{X} = 4.23$	$\bar{X} = 3.88$	$\bar{X} = 3.64$	$\bar{X} = 3.79$
เกษตรกร	-	0.460**	0.344*	-0.288	0.061	0.402*	0.151
รับจ้างทั่วไป	-	-	-0.116	0.749*	-0.399*	-0.585	-0.309
ค้าขาย	-	-	-	-0.633*	-0.283*	0.058	-0.192
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	-	-	-	-	0.349	0.691*	0.440
ธุรกิจส่วนตัว	-	-	-	-	-	0.341*	0.090
พนักงาน บริษัทเอกชน	-	-	-	-	-	-	-0.250*
นักเรียน/ นักศึกษา	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามการถือครองในที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4.26 แสดงว่าลักษณะการถือครองในที่อยู่อาศัยที่ต่างกันมีความอยู่ดีมีสุขแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ดังนั้นเพื่อหาความแตกต่างระหว่างคู่จึงวิเคราะห์รายคู่โดยวิธี LSD พบว่า มีจำนวน 3 คู่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 4.27

คู่ที่ 1 กลุ่มที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองกับกลุ่มที่เช่าที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มที่เช่าที่อยู่อาศัย

คู่ที่ 2 กลุ่มที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองกับกลุ่มที่เป็นผู้อาศัย พบว่า กลุ่มที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มที่เป็นผู้อาศัย

คู่ที่ 3 กลุ่มที่เป็นผู้อาศัยกับกลุ่มที่เช่าที่อยู่อาศัย พบว่า กลุ่มที่เป็นผู้อาศัยมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มที่เช่าที่อยู่อาศัย

ตารางที่ 4.26 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามการถือครองในที่อยู่อาศัย

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	M.S.	F
ระหว่างกลุ่ม	21.284	2	10.642	24.774*
ภายในกลุ่ม	162.806	379	0.430	
รวม	184.090	381		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.27 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามการถือครองในที่อยู่อาศัย

ลักษณะการถือครอง ที่อยู่อาศัย	เป็นของตนเอง $\bar{X} = 3.93$	เช่า $\bar{X} = 3.36$	ผู้อาศัย $\bar{X} = 3.60$
เป็นของตนเอง	-	0.570*	0.326*
เช่า	-	-	-0.244*
ผู้อาศัย	-	-	-

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามกลุ่มรายได้ พบว่า กลุ่มรายได้ที่ต่างกัน มีความอยู่ดีมีสุขไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามกลุ่มรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	M.S.	F
ระหว่างกลุ่ม	0.293	3	0.098	0.273
ภายในกลุ่ม	73.094	204	0.358	
รวม	73.387	207		

ส่วนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ในด้านปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนเป็นปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด ร้อยละ 46.9 รองลงมา คือ การลักขโมย ร้อยละ 15.6 การทำงานจนไม่มีเวลาว่าง ร้อยละ 12.5 การทะเลาะวิวาทของคนในชุมชน ร้อยละ 9.4 ส่วนน้อยที่สุด คือ มลพิษทางน้ำ มียาเสพติด คนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ร้อยละ 3.1 รายละเอียดดังตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 แสดงปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

	(n=32)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. น้ำท่วมในช่วงฤดูฝน	15	46.9
2. สภาพแวดล้อมไม่ดี	2	6.3
3. การทะเลาะวิวาทของคนในชุมชน	3	9.4
4. มลพิษทางน้ำ	1	3.1
5. การลักขโมย	5	15.6
6. การทำงานจนไม่มีเวลาว่าง	4	12.5
7. มียาเสพติด	1	3.1
8. คนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	1	3.1

นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างภาวะความอยู่ดีมีสุขนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างความรักใคร่สามัคคีปรองดองมีน้ำใจมากที่สุด ร้อยละ 28.6 รองลงมา คือ การจัดให้มีสายตรวจชุมชน ลดปัญหาน้ำท่วม ร้อยละ 21.4 การกินดีมีสุข ปลูกฝังการมีส่วนร่วม ร้อยละ 10.7 และน้อยที่สุด คือ ปลูกจิตสำนึกในการใช้ชีวิต ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ร้อยละ 3.6 รายละเอียดดังตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 แสดงข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างภาวะความอยู่ดีมีสุขในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

	(n=28)	
	จำนวน	ร้อยละ
1. กินดีมีสุข	3	10.7
2. ปลูกจิตสำนึกในการใช้ชีวิต	1	3.6
3. ปลูกฝังการมีส่วนร่วม	3	10.7

	จำนวน	ร้อยละ
4. มีสายตรวจชุมชน	6	21.4
5. รักใคร่สามัคคีปรองดองมีน้ำใจ	8	28.6
6. ลดปัญหาน้ำท่วม	6	21.4
7. ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดี	1	3.6

วิจารณ์ผล

ในการศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนของประเทศไทย โดยทำการศึกษาในพื้นที่เป้าหมาย 8 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษามีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรี เนื่องจากกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษาส่วนมากมีอาชีพเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอมีพอกิน มีความผูกพัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เร่งรีบ ไม่แข่งขัน จึงทำให้กลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษามีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ส่วนกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มประถมศึกษา กลุ่มมัธยมศึกษา ปริญญาตรี เนื่องจากกลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีอาจมีการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับการดำรงชีวิตของตนเองได้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงทำให้กลุ่มที่ได้รับการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขสูงกว่ากลุ่มประถมศึกษา กลุ่มมัธยมศึกษา ปริญญาตรี สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการยกระดับความอยู่ดีมีสุขของคนไทย เพราะการเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของคนให้มีทักษะความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2546)

จากการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามอาชีพหลัก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยกลุ่มอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพค้าขาย อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่ไม่ต้องแข่งขันกันและไม่เร่งรีบเหมือนกับกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพค้าขาย อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน นอกจากนี้ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่อยู่ในชุมชนที่เป็นชนบท ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ มีความสงบเรียบง่าย พอมีพอกินตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จึงทำให้อาชีพเกษตรมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ส่วนกลุ่มอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีค่าเฉลี่ยความ

อยู่ดีมีความสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพค้าขาย อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความมั่นคงในชีวิตจึงทำให้มีค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีความสุขมากกว่า ส่วนกลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีความสุขมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพค้าขาย อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน อาจเนื่องมาจากอาชีพธุรกิจส่วนตัวเป็นงานอิสระ ไม่เร่งรีบ ไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเวลาในการทำงาน จึงทำให้มีค่าเฉลี่ยของความอยู่ดีมีความสุขมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า หากประชาชนทุกคนมีงานทำ มีความมั่นคง ปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้อย่างต่อเนื่องก็จะส่งผลให้สามารถดูแลความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวให้อยู่ดีมีความสุขได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546)

จากการเปรียบเทียบความอยู่ดีมีความสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน จำแนกตามการถือครองในที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยกลุ่มที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีความสุขมากกว่ากลุ่มที่เช่าที่อยู่อาศัย กลุ่มที่เป็นผู้อาศัย และกลุ่มที่เป็นผู้อาศัยมีค่าเฉลี่ยความอยู่ดีมีความสุขมากกว่ากลุ่มที่เช่าที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เนื่องจากคนมีที่อยู่อาศัยมีความมั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตครอบครัวและสามารถใช้ชีวิตส่วนตัวในอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง ที่มีความมั่นคง และปลอดภัยจากการไล่อื้อ ไล่ออก หรือการเวนคืนที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้มีความอยู่ดีมีความสุขและมีความมั่นคงในชีวิต สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การเข้าถึงปัจจัยที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของบุคคล ได้แก่ อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย อันเป็นเงื่อนไขสำคัญในการมีความมั่นคงของชีวิต (คณะทำงานสุขภาพคนไทย, 2554)

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)

การศึกษาความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขที่เหมาะสมสำหรับการวัดระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ปัจจัยที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุข รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย โดยสรุปผลการศึกษาดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข

จากการศึกษาดัชนี องค์ประกอบ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุข จากองค์กร UNESCAP สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ประกอบด้วยดัชนีความอยู่ดีมีสุขที่ใช้ในการศึกษา 11 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ และความสุข

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุเฉลี่ย 33.45 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีสถานภาพสมรสมากที่สุด สถานภาพในครอบครัวเป็นผู้อยู่อาศัย โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 23,484.62 บาท/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 19.56 ปี ซึ่งส่วนใหญ่มีที่อยู่เป็นของตนเอง แต่ลักษณะการถือครองในที่ทำกิน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการถือครองในที่ทำกิน สำหรับผู้มีที่ที่เป็นของตนเอง ส่วนใหญ่มีจำนวนพื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่

3. ความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

การศึกษาความมั่งคั่งมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และแบ่งผลการศึกษาดังนี้ความมั่งคั่งมีสุข 11 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว ความรู้และการศึกษา ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ สุขภาพและสุขอนามัย สภาพแวดล้อม สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน การบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ วัฒนธรรมและความเชื่อ ปัจจัยภายในจิตใจ และความสุข ซึ่งสรุปผลการศึกษาดังนี้

3.1 ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว พบว่า ประชาชนมีความสุขในด้านต่าง ๆ เรียงลำดับดังนี้ สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี ร้อยละ 97.6 รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัวเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน และสมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน ร้อยละ 94.0 สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านการเงินหรือการประกอบอาชีพ ร้อยละ 91.9 ท่านไปพบปะกับญาติพี่น้องเป็นประจำอยู่เสมอ ร้อยละ 90.6 ส่วนน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวไม่ได้สร้างปัญหาให้เดือดร้อนใจเสมอ ร้อยละ 66.2

3.2 ด้านความรู้และการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ เขียน/อ่านได้ ร้อยละ 97.6 ได้รับการศึกษาภาคบังคับ ร้อยละ 87.2 มีการติดตามข่าวสารความรู้ทุกวัน ร้อยละ 94.5 ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้จากวิทยุ/โทรทัศน์มากที่สุด ร้อยละ 95.8 และน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน ร้อยละ 8.9 ชนิดข่าวสารหรือความรู้ที่สนใจ เป็นข่าวบันเทิงมากที่สุด ร้อยละ 68.6 รองลงมา คือ การประกอบอาชีพต่าง ๆ ร้อยละ 16.2 และน้อยที่สุด คือ ศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 0.5

3.3 ด้านชีวิตการทำงาน พบว่า ในด้านความมั่นคงในการทำงาน มีงานทำอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ อาชีพที่มีรายได้สม่ำเสมอ ร้อยละ 84.8 อาชีพที่สามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ ร้อยละ 79.3 อาชีพที่ทำในปัจจุบันมีความมั่นคงดี ร้อยละ 76.2 อาชีพที่ทำมีภาวะความเสี่ยงจากสภาวะธรรมชาติ ร้อยละ 73.8 และน้อยที่สุด คือ อาชีพที่ทำมีความเสี่ยงจากราคาผลผลิตในตลาด ร้อยละ 68.3

ส่วนในด้านความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า รู้สึกภูมิใจในงานทำที่อยู่มากที่สุด ร้อยละ 89.5 รองลงมา คือ จะประกอบอาชีพนี้ไปเรื่อยๆ ร้อยละ 84.3 มีความพอใจกับลักษณะงานที่ทำอยู่ ร้อยละ 84.0 ส่วนน้อยที่สุด คือ อาชีพมีความเป็นอิสระ และมีความรู้สึกพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน ร้อยละ 77.2

3.4 ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ในส่วนของภาวะหนี้สินของครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ครัวเรือนไม่มีภาวะหนี้สิน ร้อยละ 53.9 และมีภาวะหนี้สิน ร้อยละ 46.1 จำนวนหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ย 176,527.78 บาท อัตราการผ่อนชำระเฉลี่ย 3,962.77 บาท/เดือน โดยกู้เงินจาก

สถาบันการเงินภาคเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 57.4 รองลงมาคือ สถาบันการเงินภาครัฐบาล ร้อยละ 19.3 วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากที่สุด ร้อยละ 21.2

การเก็บออมของสมาชิกในครอบครัว พบว่า คร่าวเรือนส่วนใหญ่มีการออม ร้อยละ 87.4 มีเงินออมเฉลี่ย 9,342.86 บาท/เดือน โดยเก็บออมเองมากที่สุด ร้อยละ 67.1 รองลงมา คือ เก็บออมโดยนำฝากธนาคาร 44.6 และส่วนใหญ่มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน ร้อยละ 67.4

3.5 ด้านสุขภาพและสุขอนามัย พบว่า ส่วนใหญ่มีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอ ร้อยละ 96.6 มีอาหารรับประทานเพียงพอ ร้อยละ 98.7 มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคเพียงพอ ร้อยละ 96.6 น้ำใช้ในการประกอบอาชีพ เพียงพอ ร้อยละ 94.5 ซึ่งแหล่งน้ำที่ใช้ในการบริโภค ส่วนใหญ่เป็นน้ำประปา มากที่สุด ร้อยละ 90.3 รองลงมา คือ น้ำบาดาล ร้อยละ 9.4 และน้อยที่สุด คือ น้ำคลอง ร้อยละ 0.3

การตรวจสุขภาพประจำปีละหนึ่งครั้ง ร้อยละ 72.8 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 66.5 เจ็บป่วยปีละ 1-2 ครั้ง มากที่สุด ร้อยละ 67.0 ในด้านการรักษาพยาบาล ส่วนใหญ่รักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน ร้อยละ 91.9 สถานพยาบาลที่ครอบครัวไปรักษา คือ โรงพยาบาลของรัฐมากที่สุด ร้อยละ 48.4 และส่วนใหญ่มีหลักประกันสุขภาพ โดยใช้บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้ามากที่สุด ร้อยละ 34.0

3.6 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ด้านประเภทของที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 57.6 รองลงมา คือ ตึกแถว ห้องแถวหรือทาวน์เฮาส์ ร้อยละ 29.3 และน้อยที่สุด คือ ทาวน์เฮาส์ที่มีบริเวณ ร้อยละ 4.7 ส่วนวัสดุที่ใช้ปลูกสร้างที่พักอาศัย ส่วนใหญ่เป็นวัสดุถาวร (เช่น ไม้อัด คอนกรีต) มากที่สุด ร้อยละ 36.4 รองลงมา คือ ครึ่งไม้ครึ่งตึก ร้อยละ 30.4 และน้อยที่สุด คือ วัสดุชั่วคราวหรือวัสดุไม่ถาวร (เช่น ฝาใบ แฝก) ร้อยละ 1.8 ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยเป็นบ้านของตนเอง ร้อยละ 45.3 รองลงมา คือ บ้านเช่า ร้อยละ 26.4 และน้อยที่สุด คือ บ้านพักข้าราชการ/พนักงาน ร้อยละ 4.7

ด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณที่อยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่อง มลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง มากที่สุด ร้อยละ 81.7 รองลงมา คือ มลพิษทางเสียง ร้อยละ 55.2 และน้อยที่สุด คือ กลิ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม ร้อยละ 9.2

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่มีไฟฟ้าใช้ มากที่สุด ร้อยละ 99.5 รองลงมา คือ มีโทรทัศน์ ร้อยละ 93.5 และน้อยที่สุด คือ เครื่องทำน้ำอุ่น ร้อยละ 22.5

3.7 ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน พบว่า ด้านสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนในปีที่ผ่านมาต้องประสบกับสภาพปัญหาทั่วๆไปมากที่สุด ร้อยละ 84.6 รองลงมา คือ ใกล้เคียงบ้านมีสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อน ร้อยละ 80.9 สภาพดินในที่ทำกินของท่านมีการปรับปรุงโดยการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 70.2 ส่วนน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวมีการเจ็บป่วยด้วยมลพิษ ร้อยละ 60.5

ด้านปัญหาที่ชุมชนประสบในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ การทะเลาะวิวาทมากที่สุด ร้อยละ 84.3 รองลงมา คือ การลักขโมย ร้อยละ 82.2 เมาสุรา อาละวาด ร้อยละ 77.0 ยาเสพติด ร้อยละ 66.5 บ่อนการพนัน/เล่นการพนัน ร้อยละ 64.4 วิทยุรบกวนพวกตึกกัน ร้อยละ 59.9 ส่วนน้อยที่สุด คือ การค้าประเวณี/โสเภณี ร้อยละ 27.0 รายละเอียดดังตารางที่ 4.13

3.8 ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ร้อยละ 97.1

ด้านการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนไปและใช้สิทธิ ร้อยละ 91.0

ด้านการเป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 87.4

ด้านการติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่เคยติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 77.7 โดยไม่ระบุจำนวน มากที่สุด ร้อยละ 33.0 รองลงมา คือ มีความถี่ในการติดต่อ 1 ครั้งปี ร้อยละ 32.7 ประเด็นในการติดต่อ คือ เรื่องการทำบัตรประชาชนมากที่สุด ร้อยละ 56.4 ส่วน ไม่เคยติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐเลย ร้อยละ 22.3

ด้านการรับทราบวัตถุประสงค์ของหน่วยงานรัฐที่ไปติดต่อ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบ ร้อยละ 54.5

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 81.7 มีเพียงร้อยละ 18.3 ที่เข้าร่วม โดยกิจกรรมที่เข้าร่วม คือ การส่งเสริมสุขภาพชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 37.4 รองลงมา คือ การปลูกป่าและการดูแลรักษาต้นไม้ ร้อยละ 30.1 และน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ร้อยละ 4.9

ด้านการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับของหน่วยงานของรัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับของหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 69.9

ด้านการได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม พบว่า ส่วนใหญ่โดยได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมเมื่อไปติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ ร้อยละ 81.9

ด้านการเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วม ร้อยละ 74.1

3.9 ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ พบว่า ส่วนใหญ่เชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้มีความสุขมากที่สุด ร้อยละ 96.1 รองลงมา คือ เชื่อว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้มีความสุข ร้อยละ 94.5 สมาชิกในครอบครัวมีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันในวันสำคัญต่างๆ ร้อย

ละ 92.9 และเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ ร้อยละ 92.7 ส่วนน้อยที่สุด คือ ประชาชนเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรง ร้อยละ 85.3

3.10 ด้านปัจจัยภายในจิตใจ พบว่า ส่วนใหญ่มีความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์มากที่สุด ร้อยละ 93.5 รองลงมา มีความสงบสุขในจิตใจ ร้อยละ 92.9 พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาและไม่กลัวปัญหาที่เกิดขึ้น ร้อยละ 90.6 ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ร้อยละ 86.1 ส่วนน้อยที่สุด คือ ประสบความสำเร็จอย่างที่ท่านต้องการ ร้อยละ 84.6

3.11 ด้านความสุข พบว่า ความอยู่ดีมีสุข ด้านความสุข ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันมากที่สุด ร้อยละ 92.7 รองลงมา คือ มีความอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว ร้อยละ 91.1 มีความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชน ร้อยละ 87.4 มีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน ร้อยละ 86.9 ส่วนน้อยที่สุด คือ มีความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน ร้อยละ 85.1

4. ระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

โดยภาพรวมความคิดเห็นระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นระดับความอยู่ดีมีสุขของประชาชนอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยความสุขที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวมีการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ย 3.91 รองลงมา คือ สมาชิกในครอบครัวไม่รับประทานอาหารประเภทสุกๆ ดิบๆ มีค่าเฉลี่ย 3.80 ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครเจ็บป่วยต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล มีค่าเฉลี่ย 3.77 ส่วนน้อยที่สุด คือ ชุมชน หมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการต่างๆ ให้อย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 3.57

5. การเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย และรายได้ พบว่า เพศ แต่ละช่วงอายุ กลุ่มรายได้ มีความอยู่ดีมีสุขไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา อาชีพหลัก การถือครองในที่อยู่อาศัย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

6. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในพื้นที่ภาคกลางตอนบน

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน เป็นปัญหา และอุปสรรคสำคัญที่สุด รองลงมาคือ การลักขโมย การทำงานจนไม่มีเวลาว่าง การทะเลาะวิวาทของคนในชุมชน

สำหรับข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างภาวะความอยู่ดีมีสุขนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างความรักใคร่สามัคคีปรองดองมีน้ำใจ จะเป็นการเสริมสร้างให้เกิดภาวะความอยู่ดีมีสุข รองลงมา คือ การจัดให้มีสายตรวจชุมชน การแก้ปัญหาในเรื่องน้ำท่วม จะเป็นการสร้างความอยู่ดีมีสุขอีกช่องทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1.1 จากการศึกษา พบว่า ปัญหา อุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้น ส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน รัฐบาลควรรหาแนวทางป้องกันเรื่องอุทกภัยในช่วงหน้าฝน เนื่องจากพื้นที่ภาคกลางเป็นที่ลุ่ม ซึ่งจะเป็นปัญหาในเรื่องการทำเกษตรกรรมของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลางตอนบน โดยหน่วยงานของรัฐที่มีเกี่ยวข้องควรรหาแนวทางป้องกันให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งและความปรองดองในชุมชนให้มากขึ้น เนื่องจาก การศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างความรักใคร่สามัคคีปรองดองมีน้ำใจจะเป็นการเสริมสร้างให้เกิดภาวะความอยู่ดีมีสุข

1.3 เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านชีวิตครอบครัว โดยหน่วยงานของรัฐที่มีเกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมสร้างเสริมความเข้มแข็งและการสร้างความอบอุ่นในครอบครัวให้มากขึ้น

1.4 ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นควรส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ตามหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยสนับสนุนการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนประชาชนที่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขระหว่างประชาชนในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความอยู่ดีมีสุขระหว่างประชาชนในชุมชนเมืองกับชุมชนที่เป็นชนบท

เอกสารอ้างอิง (Bibliography)

- กมลพร กัลยาณมิตร. 2551. การนำนโยบายอยู่ดีมีสุขไปปฏิบัติในจังหวัดนนทบุรี. เข้าถึงได้จาก <http://www.gspa.ru.ac.th/downloads/doc/d006.doc>. วันที่ 8 สิงหาคม 2551.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2541. เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2551. ตัวชี้วัด จปฐ. และกชช.2ค ใหม่สำหรับใช้ในปี 2550 – 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.cdd.go.th/mis/bmn>. วันที่ 14 สิงหาคม 2551
- กรมสุขภาพจิต. 2549. กระตุ้นคนไทยค้นหาสุข กรมสุขภาพจิตนำตามล่า. เข้าถึงได้จาก <http://www.Thaipost.net/index.asp?bk>. วันที่ 27 ตุลาคม 2549.
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2551. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เข้าถึงได้จาก <http://www.ldd.go.th/Thaihtml/05022007/PDF/PDF01/005.pdf>. วันที่ 14 สิงหาคม 2551.
- กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2543. รูปแบบการดำเนินงานเชิงธุรกิจของกลุ่มอาชีพพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัท เพาเวอร์ พรินท์ จำกัด.
- คณะทำงานสุขภาพคนไทย. 2554. ความมั่นคงของชีวิต. เข้าถึงได้ที่ www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/ThaiHealth2011/thai2011_7pdf. วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2555.
- ประเวศ วะสี. 2548. มรรค 12 สู่ประเทศไทยอยู่เย็นเป็นสุข ถ้าปรารถนาความอยู่เย็นเป็นสุขก็ต้องใช้ดัชนีวัดความอยู่เย็นเป็นสุข. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนและสร้างเสริมสุขภาพแห่งชาติ.
- พีระศักดิ์ ศรีฤชา. 2545. ชีวิตที่มีความสุขของผู้สูงอายุในหมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น : กรณี ศึกษาบ้านไก่อาน อำเภอมะนัง. วารสารสาธารณสุข. 11(1) : 54.
- ศศิพร ปาณิกบุตร. 2544. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกรในรูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สกุลไทย. 2542. พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2537. ฉบับที่ 2346.
- สถาบันประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2548. ดัชนีความสุขจังหวัดกาญจนบุรี. นครปฐม : คณะสิ่งแวดล้อมและประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สุชีรา สนั่นสายสิงห์. 2549. การรับรู้ของประชาชนต่อความอยู่ดีมีสุข : กรณีศึกษาบ้านสนุ่น ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาสาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. 2546. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เพชรรุ่งการพิมพ์,
- _____. 2548. ดัชนีชี้วัดการพัฒนาประเทศเครื่องมือวัดระดับความสำเร็จการพัฒนา. วารสารเศรษฐกิจและสังคม 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2548) : 36-37.
- _____. 2550. สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาดัชนีชี้วัดความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. 2551. กรอบแนวคิด หลักเกณฑ์และวิธีการวัดความอยู่ดีมีสุขของคนไทย. เข้าถึงได้จาก : http://www.nesdb.go.th/Portals/0/eco_datas/evaluation/ วันที่ 9 สิงหาคม 2551
- สำนักงานสนับสนุนและพัฒนากการกระจายอำนาจด้านสุขภาพ. 2547. แผนชุมชนกับการจัดการด้านสุขภาพ. นนทบุรี : บริษัท พี.วาทีน พรินติ้ง จำกัด.
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. ดัชนีชี้วัดความสุข - เศรษฐกิจพอเพียง เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/portals/0/home/calender/data/2548/News%209%20October%2006.doc>. วันที่ 25 มีนาคม 2549.
- สมพร รุ่งเรืองกลกิจ. 2546. ลักษณะครอบครัวอีสานกับการส่งเสริมสุขภาพจิต. เอกสารการประชุมวิชาการนานาชาติ ครั้งที่ 2 สุขภาพจิตกับยาเสพติด ปี 2546. โรงแรมแอมบาสเดอร์ กรุงเทพฯ.
- สมัชชาสุขภาพจิตแห่งชาติ. 2548. ไขความแห่งความสุข. เข้าถึงได้จาก: <http://www.hsto.oe/contentphp?articleId-672>. วันที่ 16 มิถุนายน 2548.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2543. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2541. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาทฤษฎีและการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคม. กรุงเทพฯ : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช และวรรณิ์ ไทยานันท์ . 2539. แนวคิดและเครื่องมือชี้วัดการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประเทศไทยในการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- สุขเมธ ตันติเวชกุล. 2541. “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” สยามรัฐ (ธันวาคม 2541) : 2.
- ไสว บุญมา และนภาพร ลิ้มปียากร. 2550. กะลาภิวัตน์. นนทบุรี : โอ พระเจ้า พับลิชชิ่ง.
- อภิญา ตันทวีวงศ์. 2548. “เปิดลายแทงแห่งความสุข” วารสารหมอชาวบ้าน. 27(315) 17-40.
- โอเคเนชั่น. 2552. รัฐบาลมอบนโยบายฝ่ายปกครองพร้อมใจกันสร้าง “ชุมชนพอเพียง” ทั่วประเทศ. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=410852>. วันที่ 29 มีนาคม 2552.
- Alexandrova, A. 2005. Subjective well – being and Kahneman’s objective happiness. Journal of happiness Studies. Vol. 6
- Cronbach. L.J. 1970. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York, Harper. and Row.
- Hales, D. 1994. An Invitation to Health : The Power of Prevention. 6th ed. Redwood City, California : Benjamin/Cummings.
- Harland, D.G. 1972. “Health and Welfare Indicators”. Current’ Canadian Research Ottawa, Ontario. Department of Regional Economic Expansion, Oxford.
- Likert, R.A. 1932. Technique for The Measurement of Attitude, Arch Psychological.
- United Nation. 1989. Handbook on Social Indicators : Studies in Methods Series f no. 49. New York
- Yamane. 1967. Elementary Sampling Theory. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย

คำชี้แจงการตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลในการศึกษา เรื่องความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย ทั้งนี้จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านโปรดตอบแบบสัมภาษณ์นี้โดยไม่ต้องระบุชื่อลงในแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากท่านจะไม่มีผลกระทบต่ออย่างใดอย่างหนึ่งต่อตัวท่านและบุคคลอื่นทั้งสิ้น

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงหรือกรอกข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ศาสนา

() 1. พุทธ () 2. คริสต์ () 3. อิสลาม () 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

4. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ไม่ได้ศึกษา () 2. ประถมศึกษา (ป.1- ป.6)

() 3. มัธยมศึกษา / ปวช. () 4. อนุปริญญา / ปวส.

() 5. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า () 6. สูงกว่าปริญญาตรี

() 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. สถานภาพการสมรส

() 1. โสด () 2. สมรส

() 3. หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ () 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

6. สถานภาพในครอบครัว

() 1. หัวหน้าครัวเรือน () 2. คู่สมรสหัวหน้าครัวเรือน () 3. เครือญาติ

() 4. ผู้อยู่อาศัย () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)

7. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของท่านคน

8. อาชีพหลัก

() 1. เกษตรกรรม () 2. รับจ้างทั่วไป () 3. ค้าขาย

() 4. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ () 5. ธุรกิจส่วนตัว () 6. พนักงานบริษัทเอกชน

() 7. พ่อบ้าน/แม่บ้าน () 8. นักเรียน/นักศึกษา () 9. ว่างงาน

() 10. อื่นๆ (โปรดระบุ)

9. อาชีพพรอง

- () 1. เกษตรกรรม () 2. รับจ้างทั่วไป () 3. ค้าขาย () 4. ธุรกิจส่วนตัว
() 5. ไม่มี () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

10. รายได้รวมไม่หักค่าใช้จ่ายของครอบครัวท่านเดือนละ.....บาท

11. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชนนี้.....ปี

12. การถือครองในที่อยู่อาศัย

- () 1. เป็นของตนเอง () 2. เช่า () 3. ผู้อาศัย
() 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

13. การถือครองในที่ทำกิน

- () 1. ของตนเองจำนวน ไร่ () 2. เช่าผู้อื่น จำนวน..... ไร่
() 3. อื่นๆ (โปรดระบุ)

14. ตำแหน่งของท่านในชุมชน

- () 1. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน () 2. สมาชิก อบต.
() 3. คณะกรรมการชุมชน () 4. ไม่มีตำแหน่งใดในชุมชน
() 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 ความอยู่ดีมีสุข

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงหรือกรอกข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ด้านประชากรและชีวิตครอบครัว

15. ประชากรและชีวิตครอบครัว	ใช่	ไม่ใช่
1. สมาชิกในครอบครัวมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี		
2. สมาชิกในครอบครัวของท่านสามารถพึ่งตนเองได้ทั้งในด้านการเงินหรือการประกอบอาชีพ		
3. สมาชิกในครอบครัวเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน		
4. สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่ปรองดองกัน		
5. สมาชิกในครอบครัวมักสร้างปัญหาให้เดือนร้อนใจเสมอ		
6. สมาชิกในครอบครัวมักทะเลาะตบตีกันอยู่เนืองๆ		
7. สมาชิกในครอบครัวท่านมีการหย่าร้าง หรือแยกทาง		
8. เมื่อมีปัญหาสมาชิกในครอบครัวจะปรึกษาหารือกัน		
9. ท่านไปพบปะกับญาติพี่น้องเป็นประจำอยู่เสมอ		

ตอนที่ 2 ด้านความรู้และการศึกษา

16. สมาชิกในครอบครัวท่านส่วนใหญ่อ่านออก/เขียนได้หรือไม่
 () 1. เขียน/อ่านไม่ได้ () 2. เขียน /อ่านได้
17. สมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาภาคบังคับทุกคนหรือไม่
 () 1. ได้รับ () 2. ไม่ได้รับ
18. สมาชิกในครอบครัวท่านมีการติดตามข่าวสาร ความรู้ มากน้อยแค่ไหน
 () 1. สัปดาห์ละครั้ง () 2. วันเว้นวัน
 () 3. ทุกวัน () 4. ไม่ติดตามเลย
 () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)
19. ครอบครัวท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้จากแหล่งใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 () 1. เพื่อนบ้าน () 2. สมาชิกในครอบครัว
 () 3. เสียงตามสายประจำหมู่บ้าน () 4. หนังสือพิมพ์
 () 5. วิทยุ/โทรทัศน์ () 6. เจ้าหน้าที่รัฐ/ผู้นำชุมชน
 () 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)
20. ข่าวสารหรือความรู้ที่ท่านและสมาชิกในครอบครัวสนใจเกี่ยวข้องกับเรื่องใด
 () 1. การเกษตร () 2. การเมือง
 () 3. การประกอบอาชีพต่างๆ () 4. ศิลปวัฒนธรรม
 () 5. บันเทิง () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 ด้านชีวิตการทำงาน

21. ความมั่นคงในการทำงาน	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านมีงานทำอย่างต่อเนื่อง		
2. อาชีพที่ท่านทำมีรายได้สม่ำเสมอ		
3. อาชีพที่ท่านทำมีความเสี่ยงจากสภาวะธรรมชาติ		
4. อาชีพที่ท่านทำมีความเสี่ยงจากราคาผลผลิตในตลาด		
5. อาชีพที่ท่านทำในปัจจุบันมีความมั่นคงดี		
6. อาชีพที่ท่านทำสามารถพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้		
22. ความพึงพอใจในการทำงาน		
1. อาชีพของท่านมีความเป็นอิสระ		
2. ท่านรู้สึกพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน		
3. ท่านพอใจกับลักษณะงานที่ท่านทำอยู่		
4. ท่านจะประกอบอาชีพนี้ไปเรื่อยๆ		
5. ท่านรู้สึกภูมิใจในงานของท่าน		

ตอนที่ 4 ด้านรายได้และการกระจายรายได้

23. สมาชิกในครอบครัวมีหนี้สินหรือไม่
 () 1. มี () 2. ไม่มี (ถ้าไม่มีกรุณาข้ามไปตอบ ข้อ 28)
24. หนี้สินครัวเรือนมีหนี้สินรวมทั้งสิ้นประมาณบาท
25. อัตราการผ่อนชำระ จำนวน.....บาท / เดือน
26. หนี้สินที่กู้ยืมมา กู้ยืมมาจากแหล่งใด (ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 () 1. สมาชิกภายในครอบครัว () 2. เพื่อนบ้าน
 () 3. สถาบันการเงินภาคเอกชน (ธนาคาร ฯลฯ) โปรตระบุ.....
 () 4. สถาบันการเงินภาครัฐบาล (สหกรณ์, กองทุนหมู่บ้าน, ธกส. ฯลฯ) โปรตระบุ.....
 () 5. กู้นอกระบบ () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
27. หนี้สินที่กู้ยืมมาได้นำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 () 1. ลงทุนประกอบอาชีพในภาคการเกษตร () 2. ลงทุนประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร
 () 3. ลงทุนค้าขาย () 4. ก่อสร้างและซ่อมแซมที่อยู่อาศัย
 () 5. เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน () 6. เพื่อรักษาพยาบาลสมาชิกในครัวเรือน
 () 7. เพื่อซื้อทรัพย์สินต่างๆ ที่จำเป็น () 8. เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
 () 9. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
28. สมาชิกในครอบครัวมีการเก็บออมหรือไม่
 () 1. มี () 2. ไม่มี (ถ้าไม่มีกรุณาข้ามไปตอบ ข้อ 32)
29. การเก็บออม ครัวเรือนมีการเก็บออมประมาณ.....บาท / เดือน
30. การเก็บออม ส่วนใหญ่มีการออมโดยวิธีการใด (ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ)
 () 1. เก็บออมเอง () 2. เก็บออมโดยบุคคลอื่นเก็บให้
 () 3. เก็บออมโดยนำฝากธนาคาร () 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
31. สมาชิกในครอบครัวได้มีการทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย ประจำเดือนหรือไม่
 () 1. มี () 2. ไม่มี

ตอนที่ 5 ด้านสุขภาพและสุขอนามัย

32. สมาชิกในครอบครัวท่านมีเครื่องนุ่งห่มเพียงพอต่อความจำเป็นหรือไม่
 () 1. เพียงพอ () 2. ไม่เพียงพอ
33. สมาชิกในครอบครัวท่านมีอาหารรับประทานเพียงพอหรือไม่
 () 1. เพียงพอ () 2. ไม่เพียงพอ
34. สมาชิกในครอบครัวท่านมีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอหรือไม่
 () 1. เพียงพอ () 2. ไม่เพียงพอ
35. น้ำที่ใช้ในการประกอบอาชีพเพียงพอหรือไม่
 () 1. เพียงพอ () 2. ไม่เพียงพอ

36. แหล่งน้ำที่ใช้น้ำบริโภคมาจากแหล่งใด
 1. น้ำบาดาล 2. น้ำประปา
 3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
37. สมาชิกในครอบครัวท่านส่วนใหญ่มีการตรวจสุขภาพปีละหนึ่งครั้งหรือไม่
 1. มี 2. ไม่มี
38. สมาชิกในครอบครัวท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่
 1. มี 2. ไม่มี
39. สถิติการเจ็บป่วยของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไร
 1. เจ็บป่วยบ่อยๆ 2. เจ็บป่วยปีละ 1-2 ครั้ง
 3. เจ็บป่วยปีละ 3-6 ครั้ง 4. ไม่เจ็บป่วยเลย
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)
40. เมื่อเจ็บป่วยแล้วมีการรักษาพยาบาลอย่างไร
 1. รักษาด้วยตัวเอง 2. รักษาโดยแพทย์แผนปัจจุบัน
 3. อื่นๆ (โปรดระบุ)
41. เมื่อเจ็บป่วยแล้ว สถานพยาบาลที่ครอบครัวท่านไปรักษาคือที่ใด
 1. โรงพยาบาลของรัฐ 2. โรงพยาบาลเอกชน
 3. สถานเอนามัย/ศูนย์สาธารณสุข 4. คลินิกเอกชน
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)
42. สมาชิกส่วนใหญ่มีหลักประกันสุขภาพหรือไม่
 1. ไม่มี
 2. มี ได้แก่
 ประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า
 ประกันชีวิต อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 6 ด้านสภาพแวดล้อม

43. ประเภทของที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
 1. เรือนแถว 2. ตึกแถว ห้องแถว หรือ ทาวน์เฮาส์
 3. ทาวน์เฮาส์ที่มีบริเวณ 4. บ้านเดี่ยว
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
44. วัสดุที่ใช้ปลูกสร้างที่พักอาศัยในปัจจุบัน
 1. วัสดุใช้แล้วหรือวัสดุไม่ถาวร (เช่น ฝาใบ แฝก)
 2. วัสดุถาวรเป็นส่วนใหญ่ (เช่น ไม้อัด คอนกรีต)
 3. ครึ่งไม้ครึ่งตึก 4. ไม้ 5. ตึก
 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

45. บ้านที่ท่านอยู่อาศัยในปัจจุบันเป็น

- () 1. บ้านเช่า () 2. บ้านพักข้าราชการ/พนักงาน
 () 3. บ้านบิดา มารดา ญาติ () 4. บ้านของตนเอง
 () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)

46. บริเวณที่อยู่อาศัยของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้หรือไม่ (ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () 1. น้ำเสียจากแหล่งชุมชน () 2. ขยะมูลฝอย กลิ่นเหม็น
 () 3. มลพิษทางอากาศ/ฝุ่นละออง () 4. มลพิษทางเสียง
 () 5. น้ำท่วมในช่วงฤดูฝน () 6. ท่อระบายน้ำอุดตัน
 () 7. ไม่มีทางเท้าเดินบนขอบถนน () 8. ไม่มีแสงสว่างบนทางเท้าในตอนกลางคืน
 () 9. ถนนขรุขระ/มีน้ำท่วมขัง () 10. ไม่มีสายตรวจดูแลความปลอดภัย
 () 11. กลิ่นจากโรงงานอุตสาหกรรม () 12. กลิ่นจากการทำการเกษตร
 () 13. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

47. ครอบครัวยของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้หรือไม่ (ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () 1. ไฟฟ้า () 2. น้ำประปา () 3. โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ
 () 4. ตู้เย็น () 5. วิทยุ/เทป/เครื่องเสียง () 6. เครื่องเล่นวีดีโอ/ซีดี/ดีวีดี
 () 7. โทรทัศน์ () 8. เครื่องปรับอากาศ () 9. เครื่องซักผ้า
 () 10. รถยนต์ () 11. รถจักรยาน () 12. รถจักรยานยนต์
 () 13. เต้าแก๊ส () 14. ไมโครเวฟ () 15. เตาปิ้ง
 () 16. เครื่องทำน้ำอุ่น () 17. เครื่องกรองน้ำดื่ม () 18. เครื่องดูดฝุ่น
 () 19. นาฬิกา () 20. เครื่องคอมพิวเตอร์
 () 21. อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 7 สภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

48. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้หรือไม่	มี	ไม่มี
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการเจ็บป่วยด้วยมลพิษหรือไม่ (สภาพน้ำเสียจากชุมชน ขยะมูลฝอย กลิ่นเหม็น ฝุ่นละออง และเสียง)		
2. ครอบครัวของท่านได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		
3. สภาพดินในที่ทำกินของท่านมีการปรับปรุงโดยการใส่ปุ๋ย		
4. ใกล้เคียงบ้านของท่านมีสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนอยู่หรือไม่		
5. ปีที่ผ่านมาท่านต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำท่วม		
6. ปีที่ผ่านมาท่านต้องประสบกับสภาพปัญหาน้ำแล้ง		

49. ในรอบปีที่ผ่านมาชุมชนท่านประสบกับปัญหาต่อไปนี้หรือไม่	มี	ไม่มี
1. การทะเลาะวิวาท		
2. การลักขโมย		
3. บ่อนการพนัน / เล่นการพนัน		
4. ยาเสพติด		
5. คนในชุมชนเป็นโรคจิต/โรคประสาท		
6. การข่มขืน		
7. เมาสุรา อาละวาด		
8. วิทยุรบกวนพวกตีกัน		
9. คนในชุมชนถูกทำร้ายร่างกาย		
10. การค้าประเวณี/โสเภณี		
11. อื่นๆ (โปรดระบุ)		

ตอนที่ 8 ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

50. ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐหรือไม่

() 1. ไม่มี () 2. มี โดยทำหน้าที่เป็น (เช่น สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน)

โปรดระบุ

51. ในการเลือกตั้งที่ผ่านมาท่านออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่

() 1. ไม่ไป () 2. ไปแต่ไม่ใช้สิทธิ

() 3. ไปและใช้สิทธิ

52. ท่านเป็นสมาชิก/คณะกรรมการในหน่วยงานของรัฐบ้างหรือไม่

() 1. เป็น () 2. ไม่เป็น

53. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าไปติดต่อราชการในหน่วยงานของรัฐบ้างหรือไม่

() 1. เคย จำนวน.....ครั้ง/ปี

เข้าไปทำอะไรบ้าง 1.....

2.....

() 2. ไม่เคย สาเหตุที่ไม่เคยเข้าไปในหน่วยงานของรัฐ (ระบุเหตุผล)

1.....

2.....

54. ท่านทราบถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานของรัฐที่ท่านเข้าไปติดต่อราชการบ้างหรือไม่

() 1. ทราบ () 2. ไม่ทราบ

55. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ บ้างหรือไม่

() 1. ไม่เคย เพราะ..... () 2. เคย เพราะ.....

56. กิจกรรมใดของหน่วยงานของรัฐ ที่ท่านเข้าร่วม
- () 1. การปลูกป่าและการดูแลรักษาป่าไม้ () 2. การส่งเสริมพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์
- () 3. การส่งเสริมสุขภาพชุมชน () 4. การฝึกอาชีพหัตถกรรม
- () 5. การฝึกอบรมเกี่ยวกับการเกษตรกรรม () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
57. ท่านเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับหน่วยงานของรัฐบ้างหรือไม่
- () 1. เคย (โปรดระบุ).....จากแหล่งใด/ผู้ใด (ระบุ).....
- () 2. ไม่เคย
58. เมื่อท่านไปติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ ท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลอื่นๆ
- () 1. ใช่ () 2. ไม่ใช่
59. ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเคยเข้าร่วมในการพัฒนาชุมชนของท่านบ้างหรือไม่
- () 1. เคย () 2. ไม่เคย

ตอนที่ 9 ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

60. ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ	ใช่	ไม่ใช่
1. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีกิจกรรมร่วมกันในวันหยุดสุดสัปดาห์		
2. สมาชิกในครอบครัวของท่านมีการประกอบกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันในวันสำคัญต่าง ๆ		
3. ท่านเชื่อว่าการทำกิจกรรมทางศาสนาจะทำให้ท่านมีความสุข		
4. ท่านเชื่อว่าการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้ท่านมีความสุข		
5. ท่านเชื่อว่าท่านสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรง		
6. ท่านเชื่อว่าปัญหาส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่แก้ไขได้		
7. ท่านเชื่อว่าเพื่อนบ้านหรือบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนจะช่วยเหลือท่านถ้ามีเหตุการณ์ร้ายแรงหรือฉุกเฉินเกิดขึ้นกับท่าน		

ตอนที่ 10 ด้านภายในจิตใจ

61. ด้านภายในจิตใจ	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านมีความสุขสงบสุขในจิตใจ		
2. ท่านประสบความสำเร็จอย่างที่ท่านต้องการ		
3. ท่านพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาและไม่กลัวปัญหาที่เกิดขึ้น		
4. ท่านประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น		
5. ท่านมีความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์		

ตอนที่ 11 ด้านความสุข

62. ด้านความสุข	ใช่	ไม่ใช่
1. ท่านมีความพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบันของท่าน		
2. ท่านมีความสุขกับชีวิตในปัจจุบันของท่าน		
3. ท่านมีความสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา		
4. ท่านมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือเพื่อนบ้าน		
5. ท่านมีความอบอุ่นปลอดภัยเมื่ออยู่กับครอบครัว		
6. ท่านมีความมั่นคงปลอดภัยในทรัพย์สินเมื่ออาศัยอยู่ในชุมชน		

ส่วนที่ 3 ระดับความอยู่ดีมีสุข

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นต่อปัจจัยที่จะทำให้ท่านมีความสุข โดยทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงหรือกรอกข้อความลงในช่องว่าง

ข้อความ	ระดับความสุข				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
63. การที่สมาชิกในครอบครัวไม่ติดสิ่งเสพติด เช่น สุรา บุหรี่ ยา บ้า ฯลฯ					
64. สมาชิกในครอบครัว มีสุขภาพแข็งแรงทุกคน (ไม่เจ็บกระเสาะกระแสะ)					
65. สมาชิกในครอบครัว มีการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัยได้มาตรฐานถูกสุขลักษณะ					
66. สมาชิกในครอบครัวไม่รับประทานอาหารประเภทสุกๆ ดิบ ๆ					
67. ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครอบครัวไม่มีใครเจ็บป่วยต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล					
68. สมาชิกในครอบครัวได้ออกกำลังกายสม่ำเสมออย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน					
69. สมาชิกในครอบครัวมีความรู้ในเรื่องการป้องกันตนเองให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ					

ข้อความ	ระดับความสุข				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
70. เมื่อเกิดปัญหาความไม่สบายใจ สมาชิกในครอบครัวมีการนำหลักศาสนามาใช้ประกอบการคิดและแก้ปัญหา					
71. เมื่อมีปัญหาในครอบครัว สมาชิกได้ใช้วิธีการแก้ไขอย่างมีเหตุผล					
72. สมาชิกไม่มีปัญหาในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนบ้านและชุมชนที่อยู่อาศัย					
73. สมาชิกในครอบครัวมีการปรึกษาหารือกันกับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ					
74. สมาชิกในครอบครัวมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง					
75. สมาชิกในครอบครัวได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม					
76. สมาชิกในครอบครัวมีงานทำอย่างมั่นคงพึ่งพาตนเองได้					
79. สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้กันและมีการปรึกษาหารือปัญหาด้วยกันเสมอ					
77. สภาพแวดล้อมในชุมชนน่าอยู่ ไม่มีมลพิษโรคระบาดและปัญหาสังคม					
78. ชุมชน หมู่บ้านมีความสามัคคีเข้มแข็ง					
79. ชุมชน หมู่บ้านมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้อย่างทั่วถึง					

80. ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

.....

81. ข้อเสนอแนะที่ท่านเห็นว่าเป็นการเสริมสร้างภาวะความอยู่ดีมีสุข

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนในการตอบแบบสัมภาษณ์

